

ВІСНИК

УСНЬК

THE HERALD

супільно ~ політичний місячник

РІК XXVIII, Ч. 3 (299)
YEAR XXVIII, № 3 (299)

БЕРЕЗЕНЬ 1974
MARCH 1974

ЦІНА 0.60 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.60

В І С Н И К

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

Христос воскрес!	1
Звернення до української громадськості в усіх країнах її розсіяння	2
Михайло Кушнір — „Нова лівиця” й дисиденти	3
В. Г. — Т. Ш. (поезія)	5
І. Левадний — „Встане Україна і розвіє тьму неволі”	6
Людмила Мойсеєва — Три Катерини	8
А. Радигін — Мороз в тюрмі	10
Володимир Савчак — Фінляндизація Європи	11
Ідемо, ідемо (поезія з України)	14
Мих. Гікавий — День д-ра Дмитра Донцова	15
Л. Мигаль — Не спішіть у ліс, щоб не заблудити	16
Л. П. — Москва боїться масових повстань	20
Алла Коссовська — Тебе замордовано	21
Вол. Гаврилюк — Ньюйоркський ноктюрн	21
С. Воляник — Китайська філософська думка останніх десятиріч	22
Б. Казанівський — Молодь — велика сила	26
В. С-ко — Знову „культурна революція” в Китаї	28
І. Л-ий — Предтеча Тараса Шевченка	30
З життя Відділів	32

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

Христос Воскрес!

І Ти воскреснеш

*Лунає спів — Христос воскрес!
Чому ж мовчать Твої уста,
Коли і сонце із небес
Співає пісню про Христа?*

*Тому, що Ти сьогодні скутий,
В дому Твоім немов мана,
Панує дикий, хижий, лютий
В кривавих шатах сатана!*

*Та прийде час — на ріднім полі,
В бою, в громах розірвеш пута
І переможно гомін волі
Покотить хвилями Славу!*

*Тоді з просторів України
Полине пісня до небес,
Як з уст Марії Магдалини:
Христос воскрес! Христос воскрес!*

*І Ти воскреснеш, мій народе,
У гарах здійснених надій,
Бо Ти достойний нагороди,
Достойний! Чуєш, Краю мій?*

Т. Сидоренко

З СВІТЛИМ ПРАЗНИКОМ ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ ВІТАЄМО УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ ТА ЇХНЮ ІЄРАРХІЮ, НЕЗЛАМНИХ БОРЦІВ ЗА ПРАВА УКРАЇНИ НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ, УКРАЇНСЬКИХ В'ЯЗНІВ У МОСКОВСЬКИХ ТЮРМАХ, КОНЦТАБОРАХ І НА ЗАСЛАННІ, ЧЛЕНІВ ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ І ВСІХ ІНШИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ, ЧИТАЧІВ І ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „ВІСНИКА ООЧСУ”, УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ І ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ТВЕРДО СТОЯТЬ НА САМОСТІЙНИЦЬКИХ ПОЗИЦІЯХ.

ЗВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ В УСІХ КРАЇНАХ ЇЇ РОЗСІЯННЯ

Українські громадяни! Українські громадянки!

На Другому Світовому З'їзді Українського Визвольного Фронту, що відбувся наприкінці жовтня м. р. в Канаді, Голова Проводу ОУН проголосив у своєму слові створення Фонду Оборони України. Він сказав: „Створімо мільйонний фонд — Фонд Оборони України, щоб можна було в широкому засягу розгорнути дію... Необхідно розгорнути нашу боротьбу так сильно, щоб Москва боляче відчула приязність у вільному світі кількामільйонної української спільноти!”

Фонд Оборони України призначений для боротьби з московськими окупантами України за її суверенну, державну незалежність.

Фонд Оборони України має уможливити революційній ОУН, яка принесла на вівтар Батьківщини сотні й тисячі своїх членів, а через те й українській еміграційній громадї поширити й поглибити революційно-визвольну діяльність на Україні, дати ефективну допомогу нашому народові в його змаганнях за волю і суверенність.

Під час недавньої арабсько-ізраїльської війни впродовж декількох днів лише но-йоркські жиди склали десятки мільйонів доларів у користь Ізраїлю. Україна загрожена далеко більше, ніж Ізраїль, якому допомагає найбільша світова потуга, ЗСА. А допомогти Україні можемо тільки ми самі! Безкомпромісовим захисником її прав та інтересів є революційна ОУН — націоналісти - революціонери - бандерівці. Отже підтримка всією нашою громадою революційної ОУН однозначна з підтримкою боротьби української нації за свою національно - державну незалежність.

Українські патріоти й патріотки! Кожний з нас мусить бути свідомий того, що на нашу допомогу чекають ті, які стоять на передовій лінії фронту, що караються, але не каються, по російських тюрмах і концтаборах, щоб жертвовно служити українській визвольній справі без огляду на політичні чи релігійні переконання.

Революційна ОУН діє виключно силами й засобами української спільноти. А незалежність наших фінансів означає незалежність нашої зовнішньої і внутрішньої політики. Нам ніхто не сміє диктувати передумов, визначати наші визвольні концепції. На міжнародному форумі ми ставимо нашу визвольну справу так, як нам диктують інтереси української нації. Ми ніколи не були і не є під пресією погроз чи пересторог чужих чинників, що нам стримують фінансову чи будь-яку іншу підтримку, якщо не допадемо свого становища до політики „сильних світу цього”. Бо всі засоби, якими розпоряджасмо — наші, засоби української патріотичної спільноти.

Українська громадськість у вільному світі вже створила декілька тривалих фондів на різні цілі, але й досі ще нема найважливішого фонду — Фонду Оборони України, що має фінансувати широкий спектр боротьби і діяльності, у тому числі видавничої, інформативної, дипломатичної на найвищому рівні. Одною з готовних цілей Фонду буде організація світової опінії в обороні наших людей в Україні, переслідуваних і в'язнених за те, що борються за збереження української культури, за права, відібрані від нашого народу Московією, за саме існування нашої нації, якій московські шовіністи-русифікатори загрожують духовою і фізичною смертю.

Організувати світову опінію — це значить забирати в нашу користь голос теж у найбільш поширених західних часописах і журналах. В ті центри інформації ми можемо ввійти через визначних чужинських журналістів і письменників, статті яких оплачуються високими гонорарами і друкуються рівночасно в десятках періодичних видань.

Створення власної радіостанції для України та ведення українських радіопрограм у найбільш поширених радіових і телевізійних компаніях — радіопрограм з українською тематикою для мільйонів чужинських слухачів і глядачів з правдивим пасвітленням подій в Україні — це теж одне з головних завдань Фонду Оборони України.

Фонд Оборони України має фінансувати заходи в ділянці зносин і скріплення зв'язків зі світовою дипломатією. В сучасному зматеріалізованому світі бідакам хіба можуть співчувати, можуть кинути щось із багату заставленого стола, але з ними не рахуються.

Українська громадськість доказала, що вона може принести не одну велику матеріальну жертву. Такою черговою, але найсуттєвішою матеріальною жертвою від кожного має бути творення Фонду Оборони України.

Що сильнішою буде наша революційно - політична дія, то безкомпромісовішим буде змаг на всіх ділянках боротьби нашої нації. ОУН брала й бере передову участь у кожній ділянці цієї боротьби, керуючись тільки інтересами української нації. Тому, той, хто підтримує революційну ОУН, скріплює змаг з московськими окупантами за національне і соціальне визволення України, скріплює боротьбу нашого вічного, священного міста Києва із Московією — світом насильства, тиранії, брехні, світового зла і безбожництва.

Тож не сміє бути ні одного українського патріота, ні одної української установи і підприємства, що не склали б щедрої пожертви на Фонд Оборони України.

Михайло Кушнір

„НОВА ЛІВИЦЯ” Й ДИСИДЕНТИ

На тлі сучасного політичного життя чітко зарисовуються три явища: дія „нової лівиці”, яка є силою, що змагає в розвинених капіталістичних краях до повалення існуючого устрою; дисиденти, себто революційний рух інтелектуалістів і студентів, спрямований проти комуністичного естаблішменту, чи пак проти комуністичної бюрократії; дія революціонерів, що змагають до суверенної національної незалежності своїх, поневолених ССРСР, держав. В цій статті заторкну явище „нової лівиці”, і дисидентів, а справі назриваючих національних революцій присвячу окрему статтю.

Економічно-суспільна структура капіталістичних держав і умовини життя на тлі швидко триваючих цивілізаційних процесів підпали, особливо в періоді останнього двадцятиліття, основним змінам, тоді як в комуністичних державах можемо спостерігати економічний імпас і скостеніння політичної надбудови. В обох цих явищах треба шукати, з одного боку, джерела формування „нової лівиці” на Заході з усіма її дальшими суспільними імплікаціями, а з другого — одну з головних причин опозиційної течії в комуністичних державах, течії, що з трудом розгортається у зовсім відмінних умовах.

Коли йдеться про „нову лівицю”, то, не зважаючи на всю її динаміку й суспільні наслідки її діяльності, не слід ані перецінювати її історичну роль, — типове становище її прихильників і ентузіястів, які попросту ідентифікують свої неспрецизовані як і піднесли гасла з майбутністю світу, — ані зводити цілу проблему до проблеми вічно повторюваного „бунту молодих”.

Бо чому бунт молодих не визрів у такій агресивній формі 20 років тому? Чому саме нап-

Створення Фонду Оборони України — справа всієї української громадськості в усіх країнах її розселення. Лютий 1974 р.

Провід
Організації Українських Націоналістів

рикінці шістдесятих років, коли єдине практичне втілення марксизму, осягнувши повну зрілість, виявилось економічним, політичним і моральним фіяском, — в розвинених капіталістичних державах Заходу деякі гасла марксизму переживають певного роду ренесанс? Чи це свідчить про його життєздатність як деструктивної сили, а чи може ряди його нових визнавців, не зважаючи на гіркий досвід, все ще пов'язують з ним нові надії? Коли його функція має обмежуватись тільки розбиванням старих устроїв, то чому історія воскрешає марксизм-ленізм, а не суспільний нігілізм, який найкраще відповідав би темпераментові представників „нової лівиці”? Коли ж марксизм має виступити поновно з візією нової дійсності — відмінної від тієї, яку демонструють Совети, а яку відкидає „нова лівиця”, то чому її лідери не творять програми, що була б виразом нової, уліпшеної і достосованої до сучасності й майбутності, концепції соціалізму?

На всі ці запити політики й соціологи не дають відповідей або дають незадовільні відповіді, що не з'ясовують гвалтовного скоку від політичної стабілізації, в якій жили розвинені капіталістичні держави впродовж першого повоєнного двадцятиліття до останніх років. Зріст, а в деяких випадках раптовна ерупція цих ферментів мусіла бути попереджена якимись довготривалими, наростаючими процесами, які визріли й досягли свого апогею в кінцевих роках шостого десятиліття нашого сторіччя, охоплюючи цілком виразно окреслені середовища й ізолюючи від тієї течії інші. Елементами, що скріплюють і каталізують фермент, могли бути в окремих західних країнах дуже важливі чинники, як, наприклад, в Америці проблема етнічних меншостей чи війна в В'єтнамі, але все ж таки не вони є головним джерелом течії, яка своїм засягом охоплює властиво весь капіталістичний Захід. Багато спостерігачів подій, соціологів і політиків, не вмюючи знайти глибшого підложжя ферментів, шукає витлумачення в „конфлікті поколінь”,

що маніфестується в різних часах і в різних формах реbelieю „молодих” проти „старих”. Хоча в цьому випадку молоді насправді дещо „перемішані” зі старими, з яких найстарші є ідеологами „нової лівиці”, то все ж таки не можна не брати до уваги чинника конфлікту поколінь, але мусимо мати на увазі, що цей чинник не становить „діфференція специфіка” „нової лівиці” і зродженої нею течії.

На тлі цих складних проблем багато уваги присвячується суспільному походженню, матеріальній ситуації, а особливо обичаєвості представників „нової лівиці”. А втім. ця остання, у вигляді певних зовнішніх акцесоріїв променює на куди ширші середовища, що виходять далеко поза круги людей, зацікавлених у знівеченні капіталістичного стабільності. Звернення уваги на обичаї і спосіб життя представників „нової лівиці” та обсервації, що стосуються порівняння методів і умовин її боротьби з методами і соціальною тлом боротьби антирежимних дисидентів в державах Сходу є доцільне, бо вони повинні наблизити обсерваторів до суспільних генеалогій обидвох рухів. В таких дослідженнях треба, однак, уміти відділити вияви більш істотні від менше характеристичних.

Найчастішими закидами, що їх робиться репрезентантам „нової лівиці” — це їх суспільне походження. Заможність їх середовища, з якого вони часто виводяться, має вказувати на парадокс між цілями, яким прагнуть служити, а саме — визволенню мас з-під капіталістичного гніту, і їх власною суспільною позицією. Цей аргумент не має великого значення. „Нова лівиця” є дійсно рухом, що діє у суспільній порожнечі і позбавлений піддержки мас у капіталістичних державах Заходу, але актуальний склад чи евентуальна генеалогія її провідників і прихильників у багатьох краях не свідчить ані про популярність, ані про непопулярність її цілей. З точки зору окреслення діагнози самого руху вона є елементом байдужим. Натомість, куди більше значення має характеристика діяння і метод боротьби. Також намагання вказати на генезу ферменту як кризи моральності й упадку обичаїв, вияви якого можуть постати на периферіях кожного руху — не мають глибшого обґрунтування. Але

обичаєм, стилеві життя, а особливо стосованим методам боротьби „нової лівиці” треба присвятити більше уваги, бо це один із багатьох ключів до зрозуміння характеру нурту.

Загальновідома річ, що впродовж цілої історії теоретиками й організаторами суспільно-визвольних рухів не бували майже ніколи представники тих суспільних класів, що мали бути визволювані. Тому ситуація, в якій активні організатори й діячі „нової лівиці” не рекрутуються назагал із суспільної класи, за визволення якої борються, не становить жадної історичної особливості. Те, що є особливістю і безсумнівним „новум” в ситуації цього руху, є факт, що суспільної класи, яка в розвинених капіталістичних державах могла б бути об’єктом „визволення”, до якого змагають екстремісти, взагалі немає, і таким чином цілі „нової лівиці” стали політичним мітом.

Крім цього закидають „нової лівиці”, що вона з браку автентичності плакає щось ніби стилізацію, імітуючи обичаї пролетаріату. Але й це не є жадною особливою прикметою, що відрізняє американських реbelieнтів з 70-их років нашого століття від автентичних революціонерів, які верховодили наприкінці XIX і в перших десятиліттях XX сторіччя марксистським рухом, поки не обросли пір’ям до такої міри, що збайдужіли навіть до стилізації.

Процес власної позірної ідентифікації із суспільним об’єктом визволення, за яке бореться, є важливим елементом виховання і формування особовості провідника. Безсумнівно деякі члени американської інтелектуальної еліти молодого покоління, до якої в значному відсотку зараховуються представники „нової лівиці”, прийняли б зовнішні прикмети одягу типового для американського робітника, коли б не те, що такого одягу вже немає. З цього приводу, не маючи можливості прикрити зовнішній вигляд американського пролетаря, активність СДС („Студентс фор Демократік Сосаеті”) виявляють зневагу для всякого одягу взагалі. Не маючи можливості підважити ані економічну базу капіталізму, ані його політичної надбудови у вигляді держави й організацій, що вдержують суспільний порядок, молоді революціонери атакують ту частину суперструктури, яка вира-

жається в звичаєвості. Таким способом каналізується боротьба з недоступним капіталістичним естаблішментом у значно легше річиче — виклику, киненого міщанським звичаєм і міщанському стилеві життя.

Неуспішність спроб ідентифікації з робітничою клясою Америки для американської „нової лівиці” — ця сама проблема, супроти якої стала й стоїть західнонімецька чи французька „нова лівиця”, не виникає очевидно із зовнішньої нерозпізнавальності пролетаріату в масі суспільства.

Не йдеться в цьому випадку про відрубність вигляду, обичаїв і стилю життя робітників, які могли, але не мусіли, різнитися в перших десятиліттях цього століття від аналогічних прикмет середніх верств. Ще в міжвоєнному періоді німецький чи французький робітник мав у своєму способі буття, висловлювання, жестах і реакціях щось, що відрізняло його від представників інших суспільних верств. Це стосується в першій мірі до великопромислового пролетаріату. Але це були роки, які в стосунку до раптовного цивілізаційного скоку пізніх п'ятдесятих і шістдесятих років становлять вже відлеглу епоху. Пролетаріат міжвоєнного періоду не був уже віддавна пролетаріатом, який відповідав схемам Маркса й Енгельса, але все ж таки він зберіг певну відрубність, що виникала з характеру праці у великих підприємствах; з почуття диспропорції між суспільною вагою виконуваної праці і його суспільною позицією. Старе гасло про авангардну роль робітників і їх історичну роль переформувати старе суспільство на нове — без визиску, при стосованих тоді супроти них безоглядних методах експлуатації, залишалося надалі резервуаром, що насичував клясову свідомість і робітничу солідарність.

В якомусь сенсі марксиста самі підтягли коріння своєї могутності, що зростала наприкінці XIX і в перших десятиріччях XX століття. Вони вчинили це двоторово. Першим чинником, що поступово притуплював вістря клясових антагонізмів, був факт, що навіть найрадикальніші робітничі партії, які боролися за кінцеву ціль — повалення капіталізму, мусіли мобілізувати і приєднувати маси чимсь ближчим і

В. Г.

Т. Ш.

*Над долею твоєю хозеться зідхнути
Зідханням, що хвиює болем груди,
А потім, строфами вульканними гриміти
Такими, як твої гримузі заповіти.*

*Ти виспівав себе самого
З апостольством святого,
Ти наш ідеаліст потужний,
Що виклик кинув мужній
У візі брехунам і фарисеям.
Ти узаконив вольности ідею,
Увіковігнив слово героїгне
І культ титана Прометея.*

*У нас інтелігентське слово,
А то було Кобзарське,
Дзвінке, надхненне і лицарське,
Слово вогню й любови.*

*І пролилось потоком,
І прогриміло океаном,
Прорезене пророком,
Поетом полум'яним, —
А „Катериною” та „Заповітом”
Гримить, гриміло і гримітиме.*

практичнішим від соціалістичної панацеї, а саме: поліпшенням економічного буття в капіталізмі. У висліді в перших періодах марксиста, а особливо діячі, що належали до комуністичного крила, виявились значно активнішими в осяганні тієї другої цілі, ніж представники реформістичних партій, для яких поліпшення долі робітничої кляси в капіталістичних умовах мало бути головною ціллю. Отже, в міру того, як популярність комуністичних партій, як таких, що безкомпромісово змагались за поправу робітничих інтересів в капіталізмі, — росла, спричиняючи поширення їх рядів, зростав добробут пролетаріату, а остаточна ціль — повалення капіталізму ставала щораз більше абстрактною, поволі набираючи обрядових прикмет.

(Далі буде)

„ВСТАНЕ УКРАЇНА І РОЗВІЄ ТЬМУ НЕВОЛІ”

Надхненним співцем національної свободи свого народу і пророком майбутніх світлих днів увійшов Тарас Шевченко в українську історію та літературу. В його титанічній постаті найбільш яскраво і всебічно виявив себе творчий геній українського народу.

У воскресіння своєї Батьківщини поет неохотно вірив і був переконаний у близькому приході волі, яку виборє собі поневолений, але нескорений український нарід. Подібно до того, як колись впав стародавній Вавилон, символ деспотизму на зорі людської історії, так і царська імперія, побудована на насильстві і поневоленні підбитих народів, неминуче повинна розвалитись. Світлий день визволення Шевченко очікував і оспівував його, зображуючи як „святая на землю правда прилетить”, про-

віщав, що „на оновленій землі врага не буде, супостата”, передбачав відродження давньої величі Української Держави, коли „оживуть гетьмани в золотім жупані, прокинеться доля, козак заспіва”.

Цю свою тверду віру Великий Кобзар проніс до самої смерті. Життя поета пройшло в боротьбі і стражданнях, які, проте, не зломали його віри. До останнього віддиху жив у ньому могутній дух Прометея, дух непокірності, волелюбності, безкрайньої любови до Батьківщини і готовости повсякчасно служити їй і офірувати собою заради неї.

Син кріпака і сам половину свого життя кріпак, безправний, принижуваний, він з дитячих років бачив на кожному кроці моторошні образи народного лиха, гніт, беззаконня, великодержавну сваволю і глибоко до серця сприймав страждання своїх земляків. Трагедія поневоленого народу України була особистою трагедією Шевченка. Він жадібно сприймав усе, що говорено про волю, дитиною захоплено слухав дідові спогади про Коліївщину.

Підлітком Шевченко опиняється у „Вільні, городі преславні”, де вже відчувався близький вибух визвольних протиросійських зма-

гань. Дальший шлях Шевченка простелився до Петербургу, де були ще свіжі згадки про організаторів недавнього повстання проти царського деспотизму — декабристів, яких Шевченко, як і Міцкевич, пізніше не раз згадував і називав „апостолами святої свободи”.

На ґрунті народніх пісень, запорізького епосу, козацьких літописів, „Історії Русів”, творів Сковороди та Котляревського виріс і зформувався як свідомо людина Шевченко і всю свою безмежну любов до Батьківщини та віру в її прийдешню свободу влив у свої полум'яні поезії, з яких склався його невмирущий, величний „Кобзар”.

Оспівуючи проводирів народніх повстань і визвольних воєн, розгортаючи славні сторінки морських походів і перебігу Великої Національної Революції зі згадками про Жовті Води, Корсунь і „містечко Берестечко”, Шевченко подавав яскраві, динамічні образи тих змагань, як козаки боролись з ляхами, „різались з ордами”, „скородили списками московські ребра”. Поет був переконаний, що нарід, який є таким волелюбним і в ім'я своєї свободи зазнав стільки жертв, мусить визволитися з неволі. Глибоко нецінальні і невід'ємні від життя та багатвікової визвольної боротьби українського народу поезії Шевченка кликали до нових змагань за волю: „Вставайте, кайдани порвіте!” і пророкували перемогу: „Борітеся — поборете!”

Численні джерела живили творчість Шевченка. Але найголовнішим джерелом мистецьких образів були власні спостереження самої дійсности, що оточувала поета, невимовні му-

ПАМ'ЯТІ ЛЕВА ЮЗЕНЕВА

20-го березня ц. р. помер Лев Юзенів, член 14-го Відділу ООЧСУ в Балтиморі. Ми, члени Управи Відділу, рішили замість квітів на його могилу дати 5 доларів на Службу Божу за душу Покійного, а 10 доларів на пресовий фонд „Вісника”. Микола Турик склав пожертву на пресовий фонд „Вісника” в сумі 5 доларів. Адміністрація „Вісника” щиро дякує жертводавцям.

ки поневоленого народу, сльози матерів і сестер.

Як протест проти рабства з'явилися Шевченкові „Гайдамаки”, де з небувалою силою змальований нестримний вибух грізного народнього гніву проти гнобителів.

Немов весняний грім, пролунало вогненне слово Кобзаря на Україні. Вивезений з дому в складі панських служників, Шевченко повернувся на Україну черед чотирнадцять років як загальновідомий національний поет. І знову бачив він навколо страхітливі сцени народньої неволі: „Був я торік на Україні, скрізь був і скрізь плакав. Сплюндрували нашу Україну”, — писав поет.

Поема-сатира Тараса Шевченка „Сон” викривала кріпацький жах на Україні, страхіття каторжної праці засланих на Сибір борців за волю і розкіш царського двору та розваг гнобителів-володарів російської імперії.

Могутній „Кавказ” з його привітом мужнім гірським народам, які чинять героїчний опір поневолювачам, прозвучав як один з найбільших за силою творів, що викривають колоніалізм.

Арештований за свої волелюбні поезії і замкнений у петербурзькій тюрмі, Шевченко без страху чекає на вирок і живе думками лише про свій багатостраждальний рідний край. У похмурій в'язниці створює він цикл тюремних поезій. Йому однаково, — пише Шевченко, — чи він далі житиме на Україні, чи ні, але не однаково, яка буде дальша доля України, дорожчої поетові понад усе. Він уноситься думками до неї, пише вірш „Садок вишневий коло хати”, чаруючий своєю ніжністю і теплотою, оповитий сумовитістю та мрійливістю, подає тиху красу українського вечора, співи солов'я, мирну вечерю селянської родини, пісні дівчат і розкриває безмежну любов до свого краю, яка не змінилась і в час найдраматичніших переживань поета.

Десятилітнім засланням заплатив Шевченко за свою любов до Батьківщини, за осуд її поневолення і за віру у визволення. Над ним тяжіла варварська заборона писати і малювати. Тяжкі роки, проведені в закаспійських пусте-

лях, передчасно зробили Шевченка старим, підірвали його здоров'я. Але дух поета не був зламанний. „Караюсь, мучусь, але не каюсь”, — з гідністю писав він. Де тільки була змога, він продовжував писати, і його пророчий голос бринів з щораз більшою переконливістю.

Ніщо не захитало поетової віри. Повертаючись з заслання, Шевченко пише „Юродивого”, пророкує прихід на українські землі „Вашінгтона з новим і праведним законом”, розуміючи цим політичну свободу і незалежність, як це сталось в колишніх англійських колоніях Північної Америки.

Пророчим оком ясновидця Шевченко дивився у прийдешнє і змальовував майбутні образи своєї батьківщини після її визволення, коли „оживуть степи, озера” і простеляться „всі шляхи святі”. Наприкінці свого поетичного шляху Шевченко створив сповнений оптимізму і віри у прийдешнє світле майбутнє образ сонця, що сходить.

Вогненні заклики Шевченка не втратили своєї разючої сили, вони лишилися живі і пориватимуть народні маси, поки не здійсняться його заповіти. Своєю творчістю Великий Кобзар піднісся до вершин світової поезії. Він висловив думки і бажання не лише українського народу, але це були мрії й інших поневолених тоді народів, яким він був близький і дорогий.

Глибоко розуміючи суспільні завдання поетичного слова, Шевченко спрямував його на шлях служіння передусім ідеям часу, національним інтересам, визвольній боротьбі і поставив на сторожі коло своїх поневолених братів по нації, „малих отих рабів німих”.

Цим шляхом пішли в своїй творчості Іван Франко, Павло Грабовський, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Микола Вороний, Олександр Олесь, Григорій Чупринка, а за ними

З огляду на захворювання технічного персоналу друкарні березневе число „Вісника ООЧСУ” повлилось зі епізненням. Адміністрація подбас про те, щоб вирівняти перед читачами і передплатниками цю залеглість.

Адміністрація „Вісника ООЧСУ”

ми наступні покоління наших кращих поетів і письменників.

Традиції Великого Кобзаря підхопили на рідних землях поети - шестидесятники на чолі з Василем Симоненком, який, повторюючи Шевченка на новім етапі, ствердив безсмертність українського народу („Народ мій є, народ мій завжди буде. Ніхто не перекреслить мій народ”) як і свою безкраю любов до батьківщини („Україно! Ти моя молитва. Ти моя розпука вікова”) і свою готовість присвятити їй усе, що мав („Ради Тебе мислю і творю”).

В наші дні, коли на захист прав свого народу піднесли кращі представники української творчої інтелігенції, коли в обороні рідної

культури і мови відважно виступали Вячеслав Чорновіл, Іван Світличний, Іван Дзюба (якого врешті-решт змусили покаятись), Євген Сверстюк, Валентин Мороз, Левко Лук'яненко, Михайло Горинь, — віщі слова Шевченка, його полум'яні заклики служать їм дороговказом і часто використовуються в полемічних статтях. Вони бачать Великого Кобзаря таким, як його зобразила Алла Горська на своєму вітражі, якому не судилося прикрашати Київський університет ім. Шевченка, — гнівним, безкомпромісовим, що пориває, закликає до акції, до нової боротьби і перемоги, яка перетворить його поневолену батьківщину на країну волі і щастя.

Людмила Мойсєєва

Три Катерини

Коли порівнювати вірш Ольжича „Муки святої Катерини” з Шевченковою поемою „Катерина”, то це на перший погляд може здаватися штучним і несподіваним, бо ж і справді у вірші Ольжича змальовані муки святої:

*Як зв'язали Діву Катерину
Посіпаки в храмі на стіні,
Рвали біле тіло, щохвилину
Припікали рани на вогні.*

І вона ті терпіння зносить, як і личить Христовій мучениці:

*Оберта вона блакитні озі,
Геть вже повні стримуваних сліз:
— Коли так мій Пан Небесний хоже,
Не боюсь я дуби, ні коліс.*

Але, читаючи далі, ясно бачиш, що св. Катерина для поета стає вже не тільки Мученицею-Людиною, але й символом України:

*При стовпі у темному притворі,
У похмурій келії своїй
Б'юся я в безвихідному горі:
Як би можна полегшити їй?*

І тоді Ольжич, син поета Олеся, повторює за батьком. У Олеся: „Як цілі ще мури твоєї темниці (Україно), візьми мою кров, коли треба...”, але сильніше, могутніше:

*Ти, що сієш тьму і зло між люди,
Кров невинну, праведну ллюзи,
Шли удвоє всі твої облуди
До мого ложа унозі.*

*Хай гарцюють по кутках кривляки,
Кров і ніт стиваюзи мені,
Щоб пустили тільки посіпаки
Катерину Діву на стіні.*

А в Шевченка: ми всі добре знаємо поему „Катерина”, і її не треба тут переказувати. Інтерпретувати її, як символ України, можна, і дехто так робив з більшим або меншим хистом, часом доходячи і до несподіванок, як, наприклад, на платівці „Монітор” „Бандура”, пояснюючи слова з пісні „Зібралися всі бурлаки”: „Катерино, вража мати, що ти наробила?” М. Томоруг вірно, але недоречно тлумачить, що це бандуристи, „граючи, згадують нещасну долю Катерини з поеми Тараса Шевченка, яка стала символом поневоленої України.

Очевидно, що „вража мати”, яка „степ широкий, край веселий та й занастила” — це цариця Катерина Друга, „лютий ворог України, голодна вовчиця”, і еласне за зруйнування Січі, за знищення Гетьманщини проклинає її Шевченко. Але ствердження, що „Катерина

стала символом України”, справді вірне, і так її бере й підсоветський поет Василь Голобородько. Тут ми підходимо до третьої „Катерини”, яка в’яже дві перші — Ольжичеву і Шевченкову.

(Варто завважити, що Іван Дзюба, інтерпретуючи поезію Голобородька в статті „У дивосвіті рідної хати”, намагався допомогти Голобородькові, щоб не зірвались з ланцюгів по його сліду кагебівські пси, — майже не вказував на небезпечну для Москви символіку його віршів. Одначе, перфідного ворога „не проведьош”, і Голобородько зазнає під цю пору тих самих переслідувань, що й інші „шестидесятники”).

Про Ольжича казав колись Євген Маланюк, що „ніхто з поетів 30-их років не прозрів апокаліпси нашої епохи з такою стереоскопічною ясністю, як саме Ольжич”, він бачив і відчував, як „посіпаки рвали біле тіло” України... Чи ж не апокаліпса: Крути, Базар, голод 1921-22 років, розстріли „чрезвычайки”, потім процес СВУ, Спілки Української Молоді, масові розстріли провідників народу перед кошмаром штучного голоду 1932-33 років, страхітлива колективізація і безконечна черга пострілів у потилицю „ворогів народу”, які так були названі тільки тому, що були українцями. А по цілій країні масові могили, що їх ще не всі знаходилися, подібні до моторошної Вінниці...

*Так, від могил земля наша горбата —
О, проклинаю всіх, хто є Батий!
На переможцях скрізь пегать проклята!*
(Марко Антіох)

А далі — нова війна, новий, цим разом брутальний ворог, і знову наповнилися тюрми цвітом нації. Цим разом згинули Ольжич, Теліга і тисячі інших... І ось з нового горя, з Другої світової війни, з голоду 1946 року народилися вони:

*... Ми знову є. Ми пізні. Найпізніші,
Що наростили з худеньких матерів
В саду порубанім...*

Василь Голобородько і справді народився 1946 року. Дев’ятнадцятилітнім він пише фугу

„Катерину”. Ось вона перед нами, і як же вона подібна до сестри Шевченкової:

*Спогатку ти, Катерино, була мою сестрою,
Яка приносила мені засто цукерки
І подарувала мені малому книжку
з малюнками
І вперше відвела до школи...*

*(... Ти взяла мене маленького за руку
і в школу злопця відвела... — Т. Шевченко)*

*Потім я побазив тебе, Катерино,
Як йшла ти з байстрам на руках...
... Ти просто йшла над селами і містами,
Над головами і віками,
Над вбивством і підлотою,
Над юдами і смертниками...*

Тут уже ідуть Україна і Ольжичева св. Катерина, і жахом встає істина:

*... і є народ, в якого є прокляття
Жахливіше водневої війни.*
(М. Вінграновський)

І мусиш згадати:

*... тобі страшна в віках
Судилася дорога: ти Бога базила, такого
Бога, що віти похилилися в журбі...*
(М. Антіох)

Катерина стала нареченою молоденького поета:

*Ми сиділи на покуті поруг у світлій світлиці.
А посередині котилася хлібина,
Яка раптом позала видовжуватися
в домовину...
А в домовині я побазив тебе, Катерино, —
Мою наречену, схожою на мою сестру...*

Але Катерина, як Фенікс, оживає знову:

*... але завжди я тебе пізнаю у пегалі.
Ти приходиш до мене
З горними птицями на плегах,
З горними птицями пегалі...
Катерино, ти приходиш, щоб будити мене діяти
Своїми високими дзвонами.
Катерино, ти приходиш, щоб розкривати
Мої кров’яні судини в обмілілі ріки...*

„Дніпро — брат мій — висихає, мене покидає...” — це Шевченкові „обмілілі ріки”.

Україна вкрита чорним гайворонням і сама чорна, „чорніша чорної землі” (Т. Ш.).

На плегах зорні птиці,

Чорні птиці пезали...

Чорні птиці звели гнізда в моїх очах...

— і немов „червоною гадюкою несе Альта вісти, щоб летіли круки з поля (повбиваних) їсти. І в Шевченка знову: „Крав, крав, Богдан крам”... — отак кричали і летіли ворони з трьох сторін до Великого Лугу, до розритої могили України...

І страшно вимовити, але до чого летять „чорні птиці печалі”? Згадаймо вірш одного українофобного поета з приводу вбивства Петлюри: „На стерві окублилась чорная масть”, в якому він з пекельною радістю зображує свою „чорну масть” на „трупі” України.

Чи дійсно —

І цій країні вмерти,

Де він (Христос) родився вдруге,

Яку любив до смерти?

Чи дійсно „не стане й знаку на землі, а ти пишалася колись в добрі і розкоші!” (Т. Шевченко)?

Ні! І ще раз ні! — писав Донцов про „шестидесятників”, а він багато ж знав:

*Як отаких (є ж більше їх) ще Україна
Могла зродить „на нашій, не своїй землі”,
То не домівка смерті є і не руїна
Наш край нових могил і зламаних хрестів.*

Це правда, що Катерина-Україна проходить хресний шлях своєї Голготи, „що по кривавій по дорозі їй іти у світ”, „по зіпечілій, ствердлій на каміння” землі (Ольжичевій) або розстріляною лежати дівчиною в борозні глибокій Антіоховій:

*О, пам'ятаю, розкинувши косами,
Впала вона під рукою ворожою,
Вкрито їй сніговими покосами...
Я усій расі звірягій загрожую!*

Катерина-Мати іде „через сади, в яких росли не вишні, а матері з закопаними в землю руками”. Це вони, закріпачені колгоспним прокляттям, „жуденькі матері”, народили нове покоління Нескорених...

А батьки? Про них скаже нам В. Коротич: „...батьки загинули на війні віч-на-віч стикаючись із ворогом”, або їх „ще в далекий довоєнний час назавжди повели з домівок серйозні люди в цивільному. Вони ж зростали поруч — діти «ворогів народу» та діти «народних героїв»”. Тому лишилася „Одинока Матір” —

...Мадонно мого часу!

Над тобою палають німби муки і скорбот,

І подвиг твій, обмежений ганьбою,

Благословие розстріляний народ.

(В. Симоненко)

І стоїть під хрестом Скорбною Матір'ю. Чи ж диво це, о Господи?

Чи буде суд, чи буде кара,

Чи буде правда між людьми?

Повинна буть, бо сонце стане

І осквернену землю спалить.

(Т. Шевченко)

МОРОЗ В ТЮРМІ

Нижче подано уривки зі статті колишнього совєтського політичного в'язня, в якій описується умови, що в них перебував Валентин Мороз у 1973 році. Автор цієї ще не опублікованої статті, Анатоль Радигін, колишній капітан рибальського корабля. У 1962 році Радигін був засуджений на десять років ув'язнення за спробу втекти з Совєтського Союзу. Три роки ув'язнення відбув він в одному з мордовських таборів, а дев'ять років у Владимирській в'язниці. Там він зустрів Мороза. Після звільнення в 1973 р. Радигін дістав дозвіл емігрувати до Ізраїлю.

Нагарія, Ізраїль,
жовтень 1973 р.

„...Мені, що був свідком багатьох подій протягом десятирічного ув'язнення, тяжко тепер уявити, що людина могла бути доведена до такого стану. Це був Валентин Мороз. Кожний українець напевно знає це ім'я. Без сумніву, українці за кордоном бачать його фотографії. Але не вірте цим фотографіям: московські жандарми бачать його тепер, і ця людина з вузьким обличчям і розумними очима зовсім не подібна до тієї, якою вона колись була. Виснажена постать в обшарпаному одягу рецидивіста, хвороблива і мертвоотно-блїда, пригадує фотографію однієї з тих жертв, що пережили Авишвіц. Тюремне щмагтя висить на ньому як на кістяку. Коротко підстрижене волосся на його сухому черепі і зеленіє обпалена сонцем шкіра, неначе в мумії. І очі — ні, я не можу передати, що я бачив в його очах протягом нашої першої зустрічі.

Володимир Савгак

ФІНЛЯНДИЗАЦІЯ ЄВРОПИ

(Закінчення)

Ліквідацію Комінформу попередило створення Ради Економічної Взаємодопомоги (РЕВ або КОМЕКОН) у січні 1949 р. і Варшавського Пакту в травні 1955 р. — двох установ, які з невеликими структуральними змінами існують дотепер і діють як знаряддя совєтської гегемонії над тією центрально-східньою частиною Європи, до якої мала стосуватись прийнята на конференції в Ялті (10 лютого 1945 р.) „Деклярація про визволену Європу” (б). Кількакратні спроби поодиноких держав - сателітів звільнитися з московського зашморгу кінчались невдачами, і Москві пощастило виростити відданого їй „не за страх, а за совість” сателіта — Східню Німеччину, яку тепер прийняли як повноцінного члена до ОН.

Пізніше ми довідалися, що Мороза вкинули в сусідню з нами камеру.

Протягом місяців, не зважаючи на небезпеку, ми намагалися встановити контакт з Валентином, легенько стукаючи пальцями в стіну, але провокатори і інформатори, що сиділи в одній з ним камері і знали українську мову, не давали йому змоги нам відповідати. Він уже призвичаївся — якщо можна взагалі до цього призвичаїтись — до щоденних провокацій чекістів, шантажу і винахідливості тюремних інквізиторів. Та одного разу він побачив нас крізь „вовчок”, що його тюремники забули закрити. І ми обмінялись з ним записками. А потім ми нав'язали з ним зв'язок через стіну, коли його співкамерників викликали на допит або виводили до лікаря. Коли Мороз виводили на прохід, він робив кілька швидких кроків, щоб випередити своїх вартових, і шептав у „вовчок” заздалегідь приготовлену фразу. Чуючи, що його виводять, ми чекали на нього біля дверей.

Ми часто чули крики, звуки ударів і боротьби з сусідньої камери. Тоді сторожа вдиралася до тієї камери, хтось голосно кричав, когось витягали на коридор, і все затихало, але лише на кілька годин.

Мене звільнили за кілька місяців, і я запитав Валентина, що маю переказати „на волі”. Він болісно скривився і, переслідуючи себе, промовив: „Скажіть їм лише, що мене тримають вони з божевільними, які постійно творять для мене пекло; вони хочуть і мене зробити таким же божевільним, як і ті, з якими мене замкнули. Я задихаюсь...”

Майже тридцятирічна історія „сателізації” 6-ох держав (Болгарія, Мадярщина, Польща, Чехо-Словаччина, Румунія і Східня Німеччина) живо нагадує ходи імперської політики в рр. 1917-1922 на просторах теперішнього ССРСР з одною суттєвою зміною — Кремль не має єдиної централізованої партії з перевагою московського шовіністичного елемента, а мусить „узгіднювати” свої пляни з проводами інших компартій і укладати низку „міжнародних договорів”, крім названих вище двох основних. Це, без сумніву, деяка невгода для „нових царів” у Кремлі, але вони пильно дбають про те, щоб ключові позиції в сателітних компартіях займали віддані Москві особи; крім цього інтеграція апарату терору запевняє успіх і ставить держави-сателіти майже в таку саму ситуацію, в якій перебувають „союзні республіки”. Проголошення т. зв. доктрини Брежнєва про „обмежену суверенність країн соціалістичної співдружності народів” у вересні 1968 р. (після здавлення „празької весни”) поставило, як сказано, крапку над „і” та пролунало як недвозначна осторога проти будь-яких змін у підневільному статусі держав - сателітів у майбутньому. А на конференції 35-ох держав „Про мир, безпеку і співпрацю в Європі”, що відбуває наради в Женеві, большевики старатимуться добитись міжнароднього узаконення своїх незаконних дій, що їх систематично довершувалось без огляду на персональні зміни в Кремлі.

Фінляндія, хоч і не стала державою-сателітом, тому що Москва стрималась від окупації цілої Фінляндії своїми військами в 1944 році, пам'ятаючи про незламний спротив її населення і враховуючи негативну реакцію західніх союзників, у Кремлі про неї не забу-

(б) Про цю, тепер всіми забуту, декларацію ніше в своїх споминах відомий американський дипломат Чарлз І. Болен у праці „Свідок історії” (ст. 193).

вали. Під натиском Москви Фінляндія відмовилась взяти участь в т. зв. пляні Маршалла „з політичних і географічних мотивів”, подібно, зрештою, як це зробили Польща, Мадярщина і навіть Чехо-Словаччина, яка на той час (друга половина 1947 р.) ще була вповні суверенною державою.

В лютому 1948 р., якраз у ті дні, коли в Чехо-Словаччині відбувались події, що довели до комуністичного перевороту, фінський президент Юго К. Паасікві отримав від Сталіна листа з вимогою укласти советсько-фінський договір „про дружбу, співпрацю і взаємодопомогу”, подібний до договорів, які укладено поміж ССРСР, Мадярщиною та Румунією. Оцінюючи наміри Кремлю і тогочасну міжнародню ситуацію, фінські державні мужі рішили вислати до Москви делегацію, яка підписала вимаганий договір на початку квітня 1948 р. А проте, не внутрішньофінському відтинку большевикам не пощастило, бо фінський парламент викинув з коаліційного уряду одного з відданих Москві міністрів, а у виборах, що відбувались в перших днях липня, населення не голосувало за кандидатів т. зв. народно-демократичної унії (коаліція комуністів і частини соціалістів), дармащо советський уряд через свого посла перед виборами проголосив, що ССРСР подарував Фінляндії половину ще не сплачених репарацій (75 мільйонів доларів).

Чергові роки були для Фінляндії роками тяжких випробовувань як дипломатичного хисту державного проводу, так і політичної зрілості населення, серед якого діє шість політичних партій включно з комуністами, що називають себе „народними демократами”. Большевики уживають випробуваної тактики „цукорка і батога”, намагаючись впливати як на виборчі процеси серед населення, так і на зовнішню політику, напр., прив'язуючи Фінляндію (в договорі з 13. VI. 1950 р.) до т. зв. рублевого (на відміну від доларового) бльоку. З другого боку політичні потягнення фінських державних мужів нагадують ходження по ливі над глибокою пропастью — постійне баянсування поміж небезпекою „сателізації” і ідеалом повної суверенності, якою Фінляндія втішалась до осені 1939 р.

Зі смертю Сталіна позиція Фінляндії дещо покращала, зокрема, коли Хрущов погодився підписати мировий договір (15 V 1955) з Австрією з вимогою нейтралізації цієї країни; в 1955 році Советський Союз повернув Фінляндії воєнно-морську базу Порккала і погодився, щоб Фінляндія приступила до т. зв. нордійського регіонального об'єднання п'ятиох держав (Швеція, Норвегія, Данія, Ісландія та Фінляндія) для культурно - економічної співпраці. То був час, коли в Кремлі загравали з нейтральними державами і, мабуть, рішили, що й Советському Союзові добре мати власних нейтральних супутників, ролю яких призначено Австрії та Фінляндії.

Треба додати, що щастям для Фінляндії було й те, що в проводі держави діяв повних 12 років (1946-1956) один з найближчих співробітників творця модерної Фінляндії, маршала Маннергайма (помер у січні 1951 р. на 83-му році життя) Юго К. Паасікві, після уступлення якого з уваги на вік (85 літ) в березні 1956 р. пост президента обняв Урго К. Кекконен, який діє дотепер після трикратного вже (в рр. 1962 і 1968) перевибрання його на чергові шостирічні періоди. Стабільність на самому шпилі державної структури — це незвичайно важливий фактор в державі.

Політична зрілість як виборців, так і членів 200-членного парламенту виявляється в тому, що фіни не вірять власним комуністам, віддаючи їм не більше як 15-20% голосів у парламентарних виборах і тримають їх „у властивій віддалі” від таких ключових позицій, як міністерство внутрішніх справ в урядах, творених навіть на коаліційній базі з участю комуністів.

В такий спосіб маленька Фінляндія в безпосередньому сусідстві советської суперпотуги зуміла зберегти деяку суверенність, стаючи чимсь посереднім поміж державою-сателітом і державою-клієнтом.

*Фінляндизація — для одних кошмар,
для других мрія.*

З сказаного вище є очевидним, що для всіх західноєвропейських держав, які — без уваги на їх величину і положення — мають повну суверенність, „фінляндизація” означатиме

поступове зменшення тої суверенності під невгаваючим тиском Москви в той час, коли ЗСА окутається своїм новим „ізоляціонізмом” і перестане Європою цікавитись. Фінляндія — це символ, а „фінляндизація” це — кошмарна можливість такого розвитку подій на європейському континенті, коли над державами, в яких далі діятиме традиційна економічна і політична система (вільний ринок і продукція, робітничі спілки, многопартійність, вільні вибори тощо), тяжитиме московське „старшобратство”; коли Кремль матиме остаточне слово про те, чи схвалити, чи поставити „вето” на всі потягнення урядів по лінії економіки і закордонної політики. Цього не бажає ні одна держава, що тепер перебуває ще поза засягом московсько-большевицького тиску.

А проте, для народів і держав у цій другій половині Європи, в якій такий стан вже існує, байдуже, чи йдеться про „сателітів” чи про „союзні республіки”, фінляндизація це, навпаки, надія на поменшення московського тиску, надія на поступову „демократизацію” і більший ступінь суверенності в полагоджуванні власних справ, економічних і міжнародно-політичних. Александер Дубчек і його співробітники в Чехо-Словаччині нічого більше й не хотіли як тільки „зфінляндизувати” чехо-словацьку економіку та внутрішню (навіть не закордонну!) політику і дати можливість вільно діяти робітничим профспілкам чи політичним партіям, які навіть там ще існують... на папері. А в Україні Левко Лук'яненко і тисячі мовчазних тільки й мріють про те, щоб колись Україна, яка визволилась з царської тиранії майже одночасно з Фінляндією, здобула для себе статус Фінляндії, а не опинилася одного дня в становищі „Карело-Фінської союзної республіки”!

На прикладі Фінляндії бачимо, що для здобуття і втримання хоч би такого недосконалого статусу суверенності, який тепер має Фінляндія, треба: 1) волі й снаги обороняти свою незалежність; 2) стабільного і розумного державно-національного проводу — і 3) високої політичної зрілості широких народніх мас, що вірять проводові. Всі три передумови мусять іти впарі і одна одну взаємно доповню-

вати; брак хоч одної з них означає катастрофу і упадок спершу до ролі „сателіта”, а згодом і до ролі „союзної республіки” в советській „співдружності народів”. Що за іронія в самій термінології!

Л і т е р а т у р а .

Серед численних праць про держави-сателіти і про історичний перебіг їх „сателізації” вирізняються своїм підходом і глибокою аналізою такі:

1) **The Soviet Blok — Unity and Conflict**; Zbigniew K. Brzezinski. Harvard University Press; revised and enlarged edition 1967.

2) **Soviet — East European dialogue: International Relations of a New Type**; Nish Jamgotch, Jr. The Hoover Institution on War, Revolution and Peace — Stanford University 1968.

3) **The Communist Regimes in Eastern Europe**; Richard F. Staar. The Hoover Institution on War, Revolution and Peace—Stanford University 1971.

Позиції фінського уряду на теми фінсько-советських відносин після Другої світової війни з'ясовується виразно в збірці промов теперішнього президента Фінляндії Урго Кекконена, що появилася в Лондоні з нагоди його 70-річчя під наголовком:

4) **Neutrality: — The Finnish Position**; Urho Kekkonen, President of Finland. William Heinemann Ltd. London 1970.

ВАСИЛЯ ЛІСОВОГО ЗАСУДЖЕНО НА 5 РОКІВ

На початку грудня м. р. відбувся у Києві суд над Василем Лісовим, науковим співробітником Інституту Філософії АН УРСР і співробітником журналу „Філософська Думка”. Його обвинувачено в антисоветській діяльності і поширенні самвидавних матеріалів. Лісового засуджено на 5 років таборів. Його заарештували ще в липні 1972 р. в Києві. Лісовий відомий з того, що після арештів він звернувся листом до ЦК КПУ і КГБ з протестом проти переслідувань українських культурних діячів, зокрема проти останніх арештів. В цьому листі Лісовий з'ясував жахливі картини наслідків сучасної культурної і економічної політики в Україні, ілюструючи їх численними статистичними даними. Віля 70 примірників цього листа органи КГБ знайшли в хаті Євгена Пронюка, приятеля Лісового, і його також заарештували.

ЇДЕМО, ЇДЕМО . . .

Їдемо! Їдемо! Автомашинами!
 Серце аж рветься за Волгу... за Дін...
 Думка впирається мрій наших винами.
 Линемо волі й пісням навздогін.
 Номер на плегах закрили ми латою,
 шапку без номера маєм нову,
 В „брюках” підписаних хльоркою клятою
 сам бригадир вистриг діру.
 Всі ми підстрижені, гладко підголені,
 є в нас зуприна і вус замашний,
 Чорним язменем ми ситі, вдоволені
 їдем додому, до жінки й дітей!
 Всі ми вже сиві, пригноблені, зморщені,
 ноги трясуться, шумить голова
 В горлі щось душать, а пальці покоржені;
 крутить у шлунку й зубів вже нема.
 Їдемо хворі, розбиті, розковані;
 в грудях сухоти, трахома в очах...
 Їдем поламані, паралізовані;
 знищила нас малярія й цинга.
 Голодом зморені, збиті роботою,
 їдем всі ситі, з хлібами в мішках;
 Є в нас пропуклина, та ми з охотою
 дегаєм куфри й мішки на плегах.
 Іде й жіноцтво з набряклими жилами...
 Всі різноправні... Між ними солдат,
 Ідуть, мов птиці з обтягними крилами...
 Зганьблена гесть матерів і дівчат.
 Їдемо автами, раді новинами:
 Сонце за хмарою пісню співа!
 Ава загрузли в болоті, годинами
 стогнуть мотори... Вже й день завмира.
 Ава спинилися... Їдем підводами!
 Думами линем до рідних Карпат...
 Їдем снігами, весняними водами...
 Серце аж рветься до знищених хат.
 Їдем підводами сонно скрипугими.
 Бризкає сніг і болото на шлях.
 Бродимо в мріяx лугами квітугими...
 Їдемо раді з сльозами в очах.
 Їдемо, їдемо всі до залізничі
 з таборів різних з безмежних степів.
 Їдемо валками, раді і злісні всі;
 тисягів тьма реєстрових рабів.
 Їдемо в місто думками розбіжними,
 між фабрики, між високі дома...

Нас зустрівають озима грабіжними
 люди новітні й малі пацани.
 Всі ми просвізені, сміло балакаєм:
 „Куток зервоний освіту нам дав!”
 Всі ми дадакаєм, воткаєм, какаєм,
 руський матюк нам язик обмотав.
 Їдемо городом нами збудованим,
 нами огріваним з шахт і лісів.
 Їдемо городом нами годованим
 із таборових пшеничних ланів.
 Всі поспішаєм з клунками до поїзду,
 всі проклинаєм рухливу юрбу,
 Ноги нам мліють від довгого проїзду;
 серце сміється... забуло журбу...
 Їдемо поїздом довгоожиданим.
 Їдем на захід, за Волгу, за Дін...
 Їдем вагоном вже давноневиданим.
 Линемо сонцю й вітрам навздогін.
 З Азії їдем пустинною дикою.
 Їдем без жалю до темних людей,
 Але з ненавистю в серці великою
 до „гордих творців безбожних ідей”.
 Бог нам простить ту ненависть до злодія,
 що грабить всіх нас, і душить, і б’є.
 А для забави у масці добродія,
 дари і усмішки нам роздає.
 Їдем додому в Європу заковану...
 Серце здригається... Чути десь грім!
 Їдем в Європу терором збиговану.
 Думка вже бажить зруйнований дім.
 Думка вже бажить всю землю розжарену
 і мільйони хрестів і могил,
 Синяву неба обмиту, розжмарену —
 і день воскреслий розкованих сил.
 СПАСЬК, квітень 1955 р.

Вірш цей був написаний у квітні 1955 р невідомим автором у місті Спаську на Сибіру під безпосереднім враженням повороту його і соток інших в’язнів, що їх почали звільнювати з радянських концентраційних таборів з початку 1955 року, і пересланий за кордон та надрукований в „Українській Думці”. Автор ще напевно не знав, що більшості засланих-поворотців не дозволять залишитись на постійне мешкання в їхніх рідних селах, а змусять шукати собі роботи поза межами Західної України. — Ред.

Михайло Гікавий

ДЕНЬ ДОКТОРА ДМИТРА ДОНЦОВА

Робочий день д-ра Дмитра Донцова починався о 7-ій годині ранку. Тоді звичайно брався він за книжку, роблячи на її берегах різні замітки. Це я спостерігав кожного разу, коли, йдучи з каварні „Віденка”, заходив до нього, щоб поінформувати про найновіші події. Преса з попереднього дня лежала у нього на бюрку. І коли б я не приходив, д-р Донцов переривав читання і запрошував мене сідати.

Усі матеріяли до „Вісника” приготував д-р Донцов сам: переглядав і виправляв надіслані статті, оповідання, вірші, рецензії. Рукописи передруковував на машинці. Коли все вже було готове, брав передруковані матеріяли і заносив їх до друкарні, а з друкарні видруковані скрипти брав із собою.

По полудні д-р Донцов заходив до адміністрації журналу по редакційну пошту, а щодо журналів та часописів, то запитував мене, що мені залишити на перегляд. В адміністрації залишав нові книжки для д-ра Л. Луцева на рецензії.

Д-р Д. Донцов був з усіма привітний, але неговіркий. Якщо в адміністрації появлявся хтось сторонній, що мав до д-ра Донцова якусь справу, то він запрошував його до свого помешкання.

Перед вечором д-р Донцов знову заходив до адміністрації, запитував, чи немає для нього пошти, і, якщо заставав когось, що приходив до мене в справах адміністрації, то негайно виходив, щоб мені не перешкоджати. Якщо ж нікого з сторонніх не заставав, то цікавився розбудовою видавництва, оглядав на стінах карти Західньої України та європейських держав, де були приколоті прапорці представників нашого видавництва, списки осіб, які замовляли журнал, але не платили за нього, не зважаючи на пригадки. Запитував, чи я приготував сторінки „Від Адміністрації”, в яких систематично подавалась статистика передплатників „Вісника”, міста і держави їх замешкання, прізвища нагороджених представників та інші відомості. Також питався, чи не

надійшли пропагандивні реферати, особливо від мгра В. Бородача і д-ра В. Савчака для залучення нових передплатників, яким я висилав оказові числа „Вісника”, листи від наших представників, кольпортерів і книгарень.

Увечері д-р Д. Донцов заходив до каварні „Віденка” або „Деляне”, де переглядав поточну пресу. Хтось із знайомих присідав до столика, де сидів д-р Донцов, і поміж ними провадилися розмови, а то й дискусії.

По приході додому д-р Д. Донцов сідав до друкарської машинки писати чергову статтю, а потім до пізнього вечора читав.

Крім редагування журналів „Вісник”, а потім „Квартальник Вісника”, д-р Донцов видавав книжки і виїжджав з доповідями. Вліті, у липні і серпні, виїжджав зі Львова на відпочинок. Тоді виходило подвійне число „Вісника”, щоб усі співробітники могли відпочити.

1-го вересня 1939 року почалася німецько-польська війна, і це була дата закриття видавництва „Вісника”. Польська поліція заарештувала її редактора і вивезла до Берези Картузької. Після виходу з того концентраку д-р Донцов не повернувся до Львова, а пішов на Захід.

Вліті 1964 року я прожив цілий місяць у д-ра Донцова в Канаді. Тоді він також кожного дня вставав о 7-ій годині ранку і, хоч не видавав ніякого журналу, писав статті до часописів і приготував чергову книжку. Ніколи не вживав окулярів, не зважаючи на свій похилый вік. Багато читав. Був такий самий, як колись у Львові. Любив жартувати і оповідати про минуле, про пляни на майбутнє.

Покійний д-р Донцов був глибоко релігійною і безкомпромісовою людиною. У розмовах він гостро осуджував „зустрічі” з московськими висланцями, „культурний обмін” і коекзистенцію з більшовиками - комуністами, що спричиняє деморалізацію нашої еміграції. Він непохитно вірив у світле майбутнє України, вільної, самостійної і соборної.

Л. Мигаль

НЕ СПІШІМОСЬ У ЛІС, ЩОБ НЕ ЗАБЛУДИТИ!

З увагою прочитав статтю д-ра М. Сосновського „За деревами є ще ліс” („Свобода” з 31 січня — 1 лютого 1974 р.).

Статтю можна назвати дальшим відгомонам атмосфери другого СКВУ, що відбувся в Торонті в листопаді минулого 1973 року.

Тяжко дискутувати з д-ром Сосновським, людиною високої ерудиції, професійним журналістом. Але оскільки та стаття симптоматична своїм напрямом, вважаю за неможливе перейти над нею, як каже д-р Сосновський, до денного порядку.

У згаданій статті я добачаю питання примату двох секторів життя української діаспори: громадського і політичного. Не надумуючись довго, можна добачити тенденцію автора віддати примат першому, цебто громадському секторові.

Він в одному місці пише: „Замість конструктивної дискусії на цю тему, ми маємо справу із зайвою обороною позицій політичного сектору, що йому нібито загрожує громадський сектор”. І далі: „Справа в тому, що в нас переважає дуже спрощене розуміння української діаспори, яку часто ідентифікується з т. зв. еміграційною Україною і на базі цього робиться висновки. Це безперечна помилка, симптоматична для практично всіх речників українських політичних груп. Коли ми аналізуємо наявну кризу в українському політичному житті і шукаємо її причин, то бачимо, що власне ця помилка в розумінні діаспори унеможливає ліквідувати існуючу кризу”.

Треба дивуватися, що д-р Сосновський дійшов до таких висновків. Не можна йому закинути незнання проблеми. Він навіть у тій же статті її глибоко аналізує. Але його односторонність виявляє симптом упередження. Так, як для мишей кіт найстрашніший звір, для д-ра Сосновського політичні групи — це найбільше лихо для зорганізованого українського громадського життя. Вільно йому ідеалізувати діаспору так, як він її розуміє, він тут не одинокий.

Але він повинен усвідомити, що такі статті не тільки висловлюють опінію, але й формують її. Така опінія, на мою думку, наскрізь помилкова, і тому пишу ці рядки, як голос остороги, поки ще не перепиляна наскрізь гіллячка, на якій всі ми сидимо.

Першою помилкою є добачати кризу у зорганізованому громадському житті української діаспори.

Коли б ми хотіли порівняти громадське життя передвоєнної Галичини, Волині і Полісся з його шестимільйоновим населенням, бо про Придніпрянщину годі говорити, з нинішнім станом діаспори, що нараховує два мільйони (?), то побачимо, що тодішній стан не перевищував, а може й не дорівнював нинішньому. Очевидно, не в кожній ділянці, але, враховуючи обставини компактного споконвічного поселення і випадкового розсіяння, не будемо вдаватися до статистики.

Друге. Політичні угруповання, як в краю, так і на еміграції, були не гальмуючим, а, навпаки, стимулюючим чинником в організації громадського життя. Всі організації, за винятком церковних, в Україні були ініційовані і обсаджувані політичними діячами нарівні з громадськими, і ніхто про кризу не кричав і не писав.

На еміграції для прикладу візьмим молодечі організації. Конкуренція в Пласті не гальмувала розвитку організації, навпаки сприяла йому. СУМ, ОДУМ, ТУСМ чи не постали завдяки політичним угрупованням? Навіть до безміри ідеалізований СКВУ постав за ініціативою політичних угруповань.

Але чомусь тепер відбирається право політичному секторові брати участь в СКВУ, призначається йому якась „специфічна роля”, але в чому полягає та специфічна роля — не кажеється.

Я далекий від ідеалізації нашого політичного сектору. Він, на мою думку, не виконує призначеної йому місії в мірі існуючих можли-

востей, але це єдиний національний політичний сектор, який ми посідаємо, а національна спільнота без політичного сектору — це отара.

Третя помилка д-ра Сосновського це краєння живого тіла нації на край і діаспору. Край хай собі бореться за визволення, а діяспорі доручається роля допомоги. Хоча не окреслюється виду допомоги, однак, судячи з програмових засад СКВУ, вона зводиться до збереження культури, боротьби за права людини й інших конативних постулатів. Вже не за право української нації жити самостійним життям у власній суверенній державі. Це вже, парафразуючи д-ра Сосновського, „повторювання догматичних і сповнених сантиментами давніх поглядів і давніх віджилих розв'язок”.

Один з американських космонавтів, повернувшись з екскурсії на Місяць, на запит кореспондента, про що він найбільше дбав, будучи в космічних просторах, відповів: „Стайтевектор. Якщо б ми там загубили стайтевектор, ми могли б лише крикнути: «О, матінко земле, ми тебе вирікаємось!»”

Політичний стайтевектор на форумі СКВУ бачимо у промові проф. І. Вовчука і зверненнях речників нашого політичного сектору, які не до смаку були оборонцям громадського сектору і їхні голоси у післяконгресовій дискусії звучали тим окликом: „Україно мати, ми тебе вирікаємось!”

Професія журналіста — почесна професія. Журналісти формують світогляд спільноти, унапрямують політичну дію, стимулюють суспільно - громадське життя, шляхом критики усувають помилки і недотягнення. При своїй об'єктивності журналіст повинен мати на увазі передусім національний інтерес, і на цій базі ставити всенациональні орієнтири.

Так довго, як ми будемо міряти одною міркою українця на Україні, а іншою на чужині, і при цьому ставити дві різні цілі, ми будемо блукати у тому лісі, який старається показати нам автор статті.

З підпільних видань, що доходять до нас з України, бачимо, що там український нарід нас не вирікається, а мужньо обороняє нас від ворожої пропагандивної лихоманки (Відповідь

„Перцеві” „Лихо з розуму” — В. Чернозіл).

У другій частині статті „За деревами є ще ліс” автор аналізує українські поселення у західній гемісфері, зокрема ЗСА, Канаду і південноамериканські держави, і на цій базі будує дві протилежні концепції — еміграція і поселення.

Він доказує, що роля еміграції кінчається, що українці у згаданих державах стають вже не емігрантами, а автохтонами. З пим очевидно мусимо погодитися, незалежно від того, чи це нам подобається, чи не подобається. Але справа не в легальному статусі, навіть не в культурній ідентичності. Справа у духовій гравітації. Для прикладу візьмим жидівську діяспору, на якій ми хочемо взоруватися. Жиди майже дві тисячі років, тиняючись по світі, не загубили тяготіння до землі своїх пращурів і рік-річно: за нагоди Нового Року бажали одне одному: „Лешума хабу Берішулаєм!” (На другий рік в Єрусалимі!).

Це гасло звучало свого часу теж як повторювання догматичних і сповнених сантиментами давніх поглядів, однак історія доказала, як помилялися ті, що так думали.

Останній світовий конгрес т. зв. вільних українців виявив, що вже перше покоління, народжене на американському континенті, губить свій стайтевектор. А громадський сектор, ідучи по лінії найменшого опору, пристосовує до нього навіть виховні гасла, зашцеплюючи в молоде покоління згубне поняття двох батьківщин.

У такій атмосфері надії на довготривале збереження ідентичности, — це фата моргана.

Тому не треба дивуватися старим поселенцям, нащадкам заробітчанської еміграції її відчуженню від старої батьківщини-України. Тим більше зайво покладати надії на потенціал сили у цій частині української діяспори, з якої все, що виявило якунебудь гравітацію до українства, вийшло і включилося в ряди активної периферії. Решта заснула летаргічним сном або сном блаженних.

Говорячи про потенціал, треба відмітити факт, що ми загубили коли не все, то левину частину того покоління, яке вийшло з України в дитячому або юнацькому віці. Воно тепер

становить, уживаючи совєтської термінології, хребет нашої трудової інтелігенції в діяспорі. А скільки їх включилося в суспільно-громадське чи політичне життя? Зайво ховати голову в пісок і приписувати вину одним чи другим. Процес відполітизації політичної еміграції почався з хвилиною її постійного поселення. Відполітизовували батьки, відполітизовували вчителі, відполітизовували священики, відполітизовували виховні організації, відполітизовувало все оточення.

Вина в тому також політичного сектору, що молоде покоління бачить українську політичну проблематику в „івцях”. Чим далі будемо йти в цьому напрямі, тим менше будемо здібні орієнтуватися в ситуації і в кінці станемо безобличною масою.

Коли приглянемо ближче до суспільно-громадського життя українських поселенців в державах обох американських континентів, пластично увиуклених в статті „За деревами є ще ліс”, то мусимо об’єктивно ствердити, що у контексті діючих українських сил питому вагу становить якраз політично визначений елемент.

По приклади не приходиться далеко ходити. Вони наглядні в комплексі суспільно-громадських і політичних формацій. „П’ять великих” в Канаді, навіть знаний нам Іван Коляска, хоч промандрував своє життя, так би сказати, по другій стороні греблі, не тільки зберігся, але й прислужився українській справі не менше, як хто інший з національного табору української діяспори, і ніхто не може заперечити, що його лямтмотивом було політичне визначення. В кожній країні, де українці проявляють зорганізоване життя, подібна ситуація.

Закономірним є явище, що не кожний член спільноти зацікавлений політичною проблематикою. Тому слушним є порівняння автором статті спільноти до льодової гори, якої лише меншу частину видно над поверхнею води. Однак, з дальшої його реторики насувається висновок, начебто поверхня води становить якусь межову ситуацію кризи. На мою думку, висновок зовсім неправильний.

Йдучи далі за тим прикладом, треба мати на увазі, що та льодова гора, незалежно від

її величини, силою природи не повернеться до льодового масиву, звідки відірвалася, з з бігом часу розтане у тепліших водах океану.

За законами соціології національну спільноту можна порівняти з пірамідою, на верху якої сидить політичний провід.

Ця піраміда, державна вона чи бездержавна, складається з горизонтальних і вертикальних нашарвань. Горизонтальні — це суспільна стратифікація кляс. Вертикальні — це громади, конфесійні чи політичні об’єднання, територіяльні репрезентації чи інші групи пресії. Через ті нашарвання провід, чи як то називається сектор, має безпосередній зв’язок з цілою спільнотою, що творить один суспільно-політичний організм. Сила цього організму залежить від сили і здоров’я політичного сектору, через який вона променює назовні.

З другої сторони сила і здоров’я політичного сектору, як еманції спільноти, залежить від здоров’я спільноти-нації. Бо тільки здорова мати може породити здорову дитину. З наведеного вище бачимо, що політичний сектор виконує не специфічну, а головну роль. Очевидно, коли поставимо це питання в площині діяспори, з якої дехто намагається зробити політичну концепцію, справа виглядатиме інакше, тільки тому, що діяспора становить не піраміду, а тільки частину її. Коли б так сталося, що діяспора оформилася в піраміду, за концепцією д-ра Сосновського, тоді всі наші змагання за збереження культури і національної ідентичности стали б безпредметними — несуттєвими.

Діяспора не кінчається на поселенцях американських континентів, навіть з додатком країн західних демократій. Ми знаємо, що десятки тисяч українців живуть у Польщі, десятки тисяч в Румунії і десятки, а може й сотки тисяч в Чехо-Словаччині. Ми знаємо, що на території самої Російської Соціалістичної Федеративної Советської Республіки живе понад чотири мільйони українців, а скільки їх на Колімі, в Казахстані і на інших просторах великої тюрми народів. Чи це не діяспора?

Коли замкнути діяспору в системі СКВУ, за концепцією д-ра Сосновського, і на тій базі

будувати нашу політику, нація стане частинами порубаного вужа, які, як би не підскакували, цілого вужа не створять.

Годиться відмітити, що еміграція, поселення чи діаспора — це не концепції, бо їх ніхто не плянував, а дійсність, створена силою тих чи інших обставин, в нашому випадку політичних обставин, що кваліфікує нас, як політичну еміграцію. Виходячи з цих основ, ми мусимо усвідомити призначену нам роллю і на тій базі формулювати наші концепції.

Я не збираюся применшувати або прибільшувати досягнень в організації СКВУ. Це релятивне питання. Інакше ті досягнення чи невдачі уявляє собі учасник конгресу, зачарований інтимністю і бутафорною його частиною, інакше той, що все і про все читав, а інакше той, що тільки чув і ближче ним не цікавився.

Ця обставина, на мою думку, в найбільшій мірі спричинює різницю поглядів в оцінці ситуації СКВУ. На тих сегментах поглядів різні речники політичного сектору намагаються будувати свою харизму.

Мушу, однак, признатися, що мене особисто вражає намагання відполітизації СКВУ. Дехто з оборонців громадського сектору, прочитавши ці рядки, скаже: „От закукурічений партайман, без політики не може обійтись!“

В цьому саме й біда, що в нашому спрощеному розумінні політики ми схильні утотожнювати політику з партіями. Така тенденція виявляється, на жаль, у керівників політичного сектору, очевидно не всіх. З цього випливає підозріння, що політичний сектор змагається за абсолютну контролю громадського життя.

Закономірним є змагання політичних партій чи середовищ за впливи в громадському житті. Це посередній шлях до широких мас, без яких вони не втрималися б при житті, як риба без води. Але впливи і контролю — це два різні поняття, чого ми не раз у своїй поведінці не здібні розуміти, і з цього випливає антипатія до політичного сектору, а в дальшому апатія до громадського життя. На тлі такої ситуації творяться льозунги і міти, мовляв, партійність

— це непотрібне лихо, а безпартійність — це чеснота чеснот. Трудно заперечувати, що така ситуація є симптомом хвороби, але проминальної хвороби, яка ще не межує з кризою. Криза, це крайнє окреслення ситуації.

Я цю хворобу схильний назвати політичним інфантилізмом. Її можна вилікувати усвідомленням, що політична діяльність і громадська діяльність — це два головні компоненти національного життя, які мусять один одного доповнювати, а не виключати.

У всій нашій поведінці заховувати політичну орієнтацію, принциповість і толеранцію до інакшодумаючих. Не декляруючи себе безпартійним, займатись партійництвом і кричати: „ловіть злодія!“, що, на жаль, має місце на форумах наших громадських організацій. Партійність не визначається самим партійним квитком.

Кажуть, що нація, щоб самостійно керувати державою, потребує шість відсотків інтелігенції. Хоч нема статистичних даних про українську діаспору, однак більше знаних мені земляків моїх це доктори, професори, інженери, редактори, магістри, військові старшини або бодай директори, не згадуючи мистців.

В такому контексті я схильний твердити, що українська діаспора розпоряджає не менше як двадцятьма відсотками інтелігенції.

Соромно, але нема ким обсадити політичного сектору.

Політичні лідери існуючих політичних середовищ протягом чверть століття це майже ті самі люди, за виїмком тих, що померли. Закономірно їхня діяльність іде давно втоптаними стежками. Політичне дерзання заступає буденщина.

Правильно! Треба зміни, треба новаторства, треба поширити діяпазон дії, треба перевірки позицій, але основою мусить бути концепція, прийнята 22-го січня 1918 і 1919 років у Києві. Там знаходиться наш „ліс“.

Інакше будемо блукати у чужих перелісках.

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ
НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“

МОСКВА БОЇТЬСЯ МАСОВИХ ПОВСТАНЬ

СОЛЖЕНИЦІН БУВ СВІДКОМ МАСОВИХ ПОВСТАНЬ У СИБІРУ

Політемігрант Димітрій Панін у Парижі стверджує величезні повстання в совєтських кацєтах у 1950-1960 роках, про які розповідає О. Солженіцин у ще не опублікованій частині книги „Архіпелаг ГУЛаг”. Д. Панін, письменник-дисидент, живе тепер в Парижі із своєю дружиною і сином. Разом із О. Солженіциним він перебував в совєтському концтаборі в Сибіру.

В інтерв'ю, даному кореспондентові західнонімецької газети „Вельт ам Зонтаг”, ч. 5 з лютого 1974 р., Д. Панін розповів, чому Кремль так перелякався видання твору „Архіпелаг ГУЛаг” — „особливо тих частин, які ще не опубліковані”.

На прохання кореспондента Й. Лейбеля, Д. Панін розповів:

„Я читав „Архіпелаг ГУЛаг” ще в 1968 році в рукописі, і тому знаю, чого так занепокоївся Кремль. Йдеться в першу чергу про цілком невідоме на Заході масове винищення людей у 1950-их і на початку 1960-их років у сибірських «штрафних таборах». Винищували й тоді, ксли вже офіційні чинники в Кремлі затаврували «важкі сталінські часи», — сказав Д. Панін. — Йдеться про щось, що лякає і нині совєтське керівництво: Солженіцин стверджує, що повстання проти режиму є важливим чинником і що воно привело бодай частково до успіхів”.

Запитання: Як дійшло до масових винищувань людей?

Відповідь: — Це розпочалося ще за Сталіна, в 1952 році. У той час я був із Солженіциним у таборі Екібастуз. Таборовий провід і солдати так з нами поводитись, що одного дня вибухнуло повстання. Це сталося, як експлозія. В дорозі до праці ми почули страшні крики наших братів у «спеціальному бльоці». Без єдиного слова сотні заарештованих, голодних і зацькованих, раптом кинулися до того «бльоку». Люди розбили загороду, прорвали дроти, повиривали дошки із стін у бараці. Не минуло й го-

дини, як з того бараку нічого не залишилося. У повстанні взяло участь яких 3 000 людей.

Солженіцин безпосередньо участі у повстанні не брав, бо лежав хворий у шпиталі. Утаємничені в'язні вже знали, що О. Солженіцин працював і тоді над великим твором про їхню недолу: „Хоча Солженіцин не зміг взяти безпосередньої участі в повстанні, — розповів Панін, — для нього те повстання було великою психологічною підтримкою. Ми всі раптом побачили трохи ясніше майбутнє й почали плянувати нові акції.”... У наступних роках дійшло до масових повстань у багатьох таборах-концентраках — від Воркути аж до копалень міді у Дескарзані. Скоро після смерти Сталіна на табори кинено військові частини. Д. Панін вважає, що той наказ був підписаний С. Хрущовим: „Проти засланців були кинені панцерні частини. Наш перший рік акції коштував багато, а взагалі кількість жертв треба обрховувати на сотні тисяч людей”.

Димітрій Панін вважає — і з його думкою погоджувався О. Солженіцин, коли вони ще могли бачитися раніше біля Москви, — що сучасна „м'яка політика Кремлю впливає з свідомости й переляку перед можливістю масових повстань”.

На тему страху Москви перед масовими повстаннями Димітрій Панін сказав:

„Солженіцин не закликає в своєму творі до революції. Але він стверджує, що наше перше повстання було успішним, що режим на вимоги нас, безпомічних ув'язнених, таки мусів реагувати. Хоча повстання коштувало надзвичайно багато жертв, все таки — на мою і Солженіцина думку, — сучасні кремлівські усмішки і «зм'якшена політика» аж ніяк не є якоюсь щирою зміною в режимі, тільки є вислідом страху після масових повстань у 1960-их роках. Режим мусів зрозуміти, що терор на довгу мету не дасть йому ніяких наслідків. А нам, противникам совєтського режиму, стало ясно, що хоча повстання й дороге коштує, але дає свої позитивні висліди. Ці знання можуть бути для

Алла Коссовська

* * *

Аллі Горській

*Тебе замордовано, тезко,
Тебе скатували, згубили...
Схилилась сумно березка
Над красм твоєї могили.*

*Тебе і ховали потику,
Можливо, що й на світанні,
Щоб друзів позбавити втіхи
Тсбе проєсти востаннє.*

*Хто долю народу вгадає?
Ми вірим: майбутнє за нами!
В розбитім вітражі ридає
Шевченко наш гніву сльозами.*

*У нього затиснуті руки
В тяжкі п'ястуки розплати,
І крязуть зловісні круки
На голову „старшого брата”!*

Кремлю смертельно - загрозовими. Тому в Москві й панує такий переляк перед ще не опублікованими частинами «Архіпелаг ГУ-Лаг»».

Стільки сказав Димітрій Панін у Парижі.

Важко припустити, щоб Олександр Солженіцин не зобразив в описах масових повстань у Сибіру й советській Азії українців, які в більшості таборів були промоторами повстань, — зокрема вояків і старшин УПА, членів ОУН.

На початку своєї книги Солженіцин згадує про так зв. Український фронт під час Другої світової війни — фронт на Україні проти німецької армії. На Українському фронті О. Солженіцин мав товариша, з яким утримував зв'язок і знав, що діялося в Україні.

Інший недавній політичний емігрант із Москви, російський поет-дисидент Євгеній Кушев посвідчив в Італії, що сучасна молодь в ССРСР дедалі більше наворачтається до віри в Бога (різних віровизнань), і що на дальшу мету це є ознакою, що молоде покоління все менше буде боятися диктатури і все більше буде цікавитися політичними справами.

Як тут не згадати пророчих слів Валентина Мороза про те, що в ССР „визвольні процеси тільки починаються”!.. (Л. П.)

Вол. Гаврилюк

НЮЙОРКСЬКИЙ НОКТЮРН

1.

*Внозі, коли буває глухо, тихо, темно,
вслухаєшся у музику синтакс таємних.
Колосся місячне шумить ланами нозі,
шумить земля поки заплющить зорі-огі.*

*Тисяголіття пропливають в римах,
мов нерозгадані назавжди пілігрими,
і вітром гасу порвані летять літа
орбітами безсоння, зонами сліпих нестям,
де думка зморена лягає гасом спати
у масі непробудних, нерозгадних статуй.*

2.

*Пройдуть літа, минуть віки
і естануть з надр земних пророки
і прозитають в мареннях високих
наші розгублені думки.*

*Будуть горіти заповітно,
немов об'явлення іконні
в нізному, горному зеніті
абетки нашого безсоння.*

*Неспокій, що в нас дзвонить
майбутньому на зустріж,
ввійде в бетони і колони,
в майбутній юний устрій.*

НОВІ КНИЖКИ

„МЕЧ СВЯТОСЛАВА”

Вийшла друком нова книга Івана Манила-Дніпряка „МЕЧ СВЯТОСЛАВА” (Літературні твори: Зоряність; Кипень; Загабель Росії й Китаю; Сполучені Штати України і приєднання Сибіру до Аляски — до США, як наслідок: 3-ої світової війни). Книга викликала найкращі відгуки й рецензії! Вид-во „Волосожар”, 1973. Ціна 2 долари. Замовлення та гроші (можна готівкою в конверті) висилайте на адресу:

Mr. I. Manylo, Cumberland Rd.
Millville, N. J. 08332, USA

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТИЖНЕВИКИ

„Шлях Перемоги”, „Гомін України”

І МІСЯЧНИК

„Визвольний Шлях”

Степан Воляник

Китайська філософська думка останніх десятиріч (Закінчення)

Третя група мислителів, що стоїть під впливом конфуціанізму, це теоретики Націоналістичної Партії, а саме: Сун Ят-сен і Чіянґ Кай-шек у політиці та економіці, і Чен Лі-фу в метафізиці.

Перший з них — це один із учасників революції 1911 року, що повалили імперію і створили республіку. В своїй праці „Три принципи народу” — звідси й назва цього напрямку „Тридемізм”, техніку політичної партії він позичає з Заходу, але основні думки, на яких партія спирається, походять з конфуціанської традиції. Конфуцій розвинув утопічний ідеал миру, всесвітнього братерства, плекаючи передусім конфуціанську чесноту, звану Єн, що відповідає нашим концепціям і поняттям гуманності, братерства і любови межі людьми. Сун Ят-сена переслідувало бажання остаточного всесвітнього миру, заснованого на братерстві, що об'єднувало б народи всего світу. Він бажав забезпечити добробутом не тільки свій, але також всі інші народи.

Другим конфуціанським елементом його політики було співвідношення між знанням і дією. Його девізою було: „Як тільки ти набув знання, вводи його в дію, бо що з твого знання, як ти ним не користуєшся. Не діяти, значить не знати”.

Його наступник, Чіянґ Кай-шек продовжував теорію Сун Ят-сена, твердячи, що набути знання далеко трудніше, як діяти. „У всесвіті, без огляду на вік або обставини, існує лише одне слово, а це — дія, бо саме дія є творчою силою”, — твердить Чіянґ Кай-шек.

Цю свою теорію виклав Чіянґ Кай-шек у книжці „Призначення Китаю”. Та попри цю пропаганду „дії”, акції, він також працював у напрямі віднови старовинних ідеалів конфуціанської етики. „Власна китайська філософія, — говорив він, — розвинена Конфуцієм, збагачена й поширена Менсієм, а роз'яснена літературами династії Ган, є сама по собі знатною

системою, і навіть можна сміливо твердити — найвищою від усіх інших філософій у світі. Слова й намір старовинних китайських доктрин ніколи не були ставлені на відповідний рівень серед філософій Заходу.

Ціллю віднови конфуціанізму було воскресити народові ідеологію, з поміткою якої можна буде поборювати матеріалізм і клясову боротьбу.

Чен Лі-фу, представник метафізики тридемізму, опрацював нову філософську систему, звану віталізмом, що надала метафізичних основ тридемізмові. Кличем віталізму було твердження, що центром світу є життя, звідси й назва віталізм. За його системою між ідеалізмом і матеріалізмом треба вдержувати рівновагу. В такий спосіб можна буде уникати браків монізму чи дуалізму, в рівній мірі ідеалістичного й матеріалістичного. „У всесвіті немає буття-існування, зформованого повністю духом або цілковито скритим в матерії”. Не лише абсолютний дух і чиста матерія не існують, але також матерія і дух є поняттями релятивними, а виявляють різницю між собою лише в певних ступенях. Вони між собою завжди співвідносні.

Різними діями людина розвивається і робить поступ впродовж історії. Цей поступ починається з існуванням, і це первісне „сире існування” можна вважати за Правду, а у дальшому воно доходить до ступеня Доброти, або уліпшеного існування, а завершується станом Краси, в якому існування є можливо найбільш досконалим. Щоб осягнути цей ідеальний стан, людство мусить перейти сім інших ступенів різного роду чеснот, з поміткою яких досягне абсолютної рівності, досконалої згоди без різниці рас, кляс чи статі. Це і є конфуціанський ідеал всесвітньої згоди. Чен Лі-фу наміряє підтримувати такий ідеал, щоб завдати поразки марксистській мрії кінцевого комуністичного суспільства.

Китайська цивілізація кладе натиск на духову фазу життя, а Захід — на матеріальну. На його думку, синтеза цих двох необхідна, і синтеза цих двох цивілізацій може довести до створення міжнародного суспільства „Великої Згоди”. Ці його міркування і твердження — це сильна реакція на зріст марксистської філософії серед китайської інтелігенції.

Підсумовуючи сказане, треба ствердити, що конфуціанізм ще й далі лишається найбільшою духовою силою Китаю, а за ним іде буддизм, що намагається відродитися із занепаду з поглибленням своєї філософії і намаганням згармонізувати його з наукою та західною думкою. Але покищо немає виглядів на створення синкретичних систем, в яких старі ідеї стали б домінуючим елементом. Переважаючи частину опіній не творять уже мислителі Китаю. Китай вже рішуче повертається в бік західних теорій.

Західні впливи

Величезна більшість інтелектуалістів визнають аксіому Комта про три періоди людства, а саме: період теологічний, філософський і науковий.

Найвидатнішим репрезентантом західньої філософії є Чанг Тунг-сун.

Китайські філософи, твердить він, досліджували радше питання Добра, отже питання моралі, а занедбали питання Правди, тобто логічні питання, і це є головною причиною браку науки в Китаї. Тому, головно, він і присвячує себе студіям західніх епістологів, таких, як Платон, Гюм, Кант, Дюї, Рассел і Берисон.

Отже, вихідною точкою його студій є питання знання, що є досить скомплікованим питанням, з яким він завзято бореться. Існує, роздумує він, світ явищ природи, світ відчуттів, що є чимсь посереднім і проминальним між підметом і предметом, і світ інтерпретацій, де ми не лише будуємо багато фікцій, але старасмося також зробити їх зрозумілими. І звідси всякого роду тлумачення та роз'яснювання світу: наукові, філософські, естетичні, моральні й релігійні. Взв'язавши до уваги ці численні фактори знання, автор називає свою систему епістологічним плюралізмом. Тут надхнений він переважно критичною філософією Канта.

але й відрізняється від нього деякими своїми власними поглядами. Зокрема заперечує, що порядок зовнішнього світу є продуктом синтезуючої сили розуму, а дані відчуттів є матеріалом знання. Зовнішній світ — це світ законів. Наслідком відкинення відчуття вводиться радикальне заперечення концепції субстанції.

Якщо порядок або закон становить правду зовнішнього світу, то це ніщо інше, як порожня будова. „Я думаю, — каже автор, — що немає ні духа, ні матерії, ні життя, а є тільки форми. Матерія це пустий термін, що не відповідає нічому існуючому. Ми воліємо заступити матерію фізичними законами — біологічними законами, а дух — психологічними законами. Іншими словами все є структурами-формами, субстанції не існує, але ці форми є в нашій свідомості. Терміни: матерія, життя, дух — це тільки концепції, які не є більше реальними, як терміни „великий” чи „добрий”. Одним словом, „матерія” це загальний термін, що визначає фізичний закон, а коли до фізичного закону додати біологічний, одержуємо концепцію життя, а із з'єднанням і психологічного закону — концепцію духа.

Іншими словами, світ — це лише форма.

З цієї космологічної системи автор виводить поняття життя. І хоч світ є лише формою чи зображенням, він безнастанно розвивається, народжуючи нові породи, що в довгому історичному розвитку набрали сьогодинського вигляду.

Цей розвій був подвійний: інтелектуальний і моральний, бо знання і поступовання нероздільні.

На прикладі безсмертності суспільства можна говорити і про безсмертність душі, але дослідження філософів в цьому напрямі ще не принесли переконливих результатів. Однак, чимраз менше учених категорично заперечують існування душі, як робили це давніше. Автор признається, що й для нього це питання не розв'язане. У теперішньому періоді розвитку людського знання твердити, що нічого не існує після смерті — передчасно. Його думка ще не сягає вище, він ще не готовий ставити гіпотезу про існування Бога.

Щодо політичних переконань він надиханий ідеалістичним і ліберальним соціалізмом. Він завжди протиставився Куомінтангові, але також сильно протиставився комуністичній партії.

Багато китайських філософів прийняли західній ідеалізм таких філософів як Гегель, Платон і інші. Побіч Канта більший вплив мав Гегель, зокрема на таких філософів, як Го-Лін, а після нього Чанг Чен-ю, що десять років студював в Америці, Англії і Німеччині. Він написав працю „Моральна філософія Гегеля”, став професором Пекінського університету, а пізніше підпав під вплив англо-саксонського неогегеліанізму.

На його думку, ум є субстанцією, нуменом, а досвід — явищем, феноменом. Ум керує дійсністю, матерія служить тільки як інструмент, а місцем зустрічі між матерією і духом є естетичне переживання.

Іншим послідовником цього напрямку є Гсіє Ю-вей, який приходить до висновку, що старовинна китайська філософія є ідеалістичною з практичною духовістю, користується методом інтуїції і виявляє релігійне наставлення (тенденцію). Зате модерна китайська філософія, яка ще схиляється до ідеалізму, уважає і теорію і практику однаково важливими. Інтуїцію доповнює розсудок і приймає філософський спосіб мислення. Отже, Гсіє Ю-вей є переконаним ідеалістом.

По цій самій лінії ідеалізму, хоч уже зближеного з спіритуалізмом, іде Фу Тунг-гсієн, професор Шангайського університету св. Івана. В останнім із своїх творів „Філософія життя” він розвиває ідеалістичну думку в етиці й естетиці, аналізує вплив релігії на мораль і рішуче відкидає твердження комунізму, що релігія — це опій для народу. Навпаки, твердить Фу Тунг-гсієн, релігія спонукує людину себе виправляти і вдосконалювати суспільство. Тому релігія є наймогутнішою силою на службі людства.

Під впливом марксизму стоїть цілий ряд менших і більших інтелектуалістів. У майже всіх них було тенденцією не так заглиблюватися в теорію Маркса, як радше ширити діалектичну методу й принципи матеріалізму. Багато з

них були послідовниками наукового матеріалізму. Цей матеріалістичний рух був відхиленням від марксизму, і він є нічим іншим, як давнім науковим позитивізмом, який приєднався до соціалізму, що є дуже слабим відтінком марксизму.

Крім цих західніх напрямків, існують також напрямки напіворієнтальні і напівокцидентальні.

Моралісти й песимісти

Ще треба коротко згадати про моралістів і всеохоплюючий песимізм.

Появилось в Китаї багато праць на теми етики, як дуже сильна реакція проти матеріалізму, що, мовляв, занепокоїв і вивів з ладу багато умів. Лихі наслідки та нещастя воєн, які людство пережило, походили з матеріалізму. „Модерні думки, теорії просякнуті матеріалізмом”, — твердили моралісти. Матеріалізм у дев'ятьох випадках з десяти побуджує нас до дії, він захмарює наші уми. Направду, почитання матерії є аж надто перебільшене й надмірне. Тому вони дораджують повернутися до духових вартостей.

Професор Лью Чіа-лун у своїй книжці „Нова концепція життя” пише: „Ми живемо у дивному світі. З одного боку величезний поступ, з другого немилосердне знищення, тут прецизне знання, там безладна акція. Сила і значення релігії, моралі, авторитету впали. Старі вірування, погляди відійшли в забуття, а нових ще не встановлено. Наслідком цього збентежена людина потонула в скептицизмі та у заперечуванні всього. Звідси й порожнеча життя. Автор шукає виходу з цього глибокого песимізму у відновленні чеснот віри, посвяти, бо „тільки віра у високі духові ідеали може надати людині поштовху до шляхетних дій”.

Пройшовши через цей лябіринт цих різноманітних систем, треба б зібрати наші думки, щоб вияснити найсуттєвіші ідеї, які прийнялися в інтелектуальному світі Китаю і стали, так би мовити, обіговою монетою публічної opinio.

Ми розділили цю масу китайських мислителів на два табори: орієнталістів і окциденталістів. Хоч не можна йти задалеко за цим по-

ділом, бо якась частина авторів черпає свої надхнення з одної і з другої сторони, все таки розрізнення у великій мірі відповідає дійсності. У більшості історія модерної думки в Китаю, — це конфронтація орієнтальних філософій з окцидентальними системами.

Орієнталісти залишаються в цілому вірними національній традиції. Але всі вони погоджуються, що є деякі речі, які треба змінити, що треба конечно ввести науку і методи Заходу. Але попри те все вони усім своїм єством проповідують духову вищість Орієнту. Вони затримують свою велику прихильність до філософії конфуціанізму і вірять, що Китай мусить сказати важливе слово в питаннях світової цивілізації з поміччю своїх старих ідеалів, з їх ще й тепер визнаними вартостями.

Все ж таки треба сказати, що вони часто, створюючи еклектичні системи, метафізично й етично базовані на конфуціанізмі, приймають методи, логіку і нові концепції Заходу. Та хоч вони й модернізують національно - культурну спадковість, самі вони залишаються вірними своїй загальній духовості, тобто кладуть натиск на дух, на ідеали, на свободу. Вони понад усе залишаються моралістами. Метафізика має для них значення тільки як основа для етики. Звідси й походять їхні бідкання і уболівання над упадком ідеалів, духовий неспокій та нелад, зокрема після Другої світової війни.

Очевидно, вони хочуть знайти в західному ідеалізмі, у його найбільш авторитетних репрезентантів аргументи для підтримки своїх вірувань і переконань. Вони удаються до Бергсона, Гегеля, Канта, Платона і з розпачем намагаються опиратися зростаючому матеріалізмові. Будучи конфуціаністами, буддистами чи віталістами, вони ніколи не підносяться понад раціоналізм, бо навіть буддійська філософія була завжди атеїстичною. В політиці вони назагал репрезентували праву, консервативну думку.

Окциденталістів, навпаки, характеризує розрив з традицією і почитання науки і соціології.

Після 1911-го року їхнім кличем було „хай живе наука й демократія”. Але десь від 1929-го року опінія до деякої міри змінилася, і інтелектуали думають більше про соціальну дійс-

ність і їй підкоряють науку. Вся модерна література опанована цими питаннями. Вже коло 1931 року 30% друкованих книжок присвячувалося соціальним питанням і науці, а зокрема роз'яснювали тези й принципи марксистського соціалізму. Не всі автори таких праць належали до комуністичної партії, навпаки, величезна більшість стояла осторонь партії, бо вони були проти брутальних, насильницьких метод, вони тільки переймали діалектичні методи. Марксистська група була тоді найвпливовішою. Попри марксистів діяли також позитивісти чи наукові матеріалісти, які сліпо вірили, що наука дорівнює матеріалізму, вони відкидають абсолютні вартості, які не підлягають під науковий детермінізм.

Всі вони релігію виключили з обігу, бо, на їх думку, релігія і наука — це два взаємосуперечні поняття. І, хоч вони й надалі вірять в існування етики, вони підпорядковують її соціології або науці. Вони не приймають беззмінної етики, а задовольняються релятивною етикою, пристосованою до обставин, часу і місця. Вони високо цінують логіку, тому пильно студіюють методології Заходу. На першому місці ставлять методу марксистської діалектики, а далі прагматичну методу Дюї і т. д.

Але все ж таки ніхто з них не зрікається минулого. Навіть марксистські автори намагаються переоцінити старинну філософію Китаю. Вони твердять, що ціллю їхніх студій минулого є знайти там, у старій філософії початки матеріалізму, прагматизму й соціалізму. Вони не бажають зривати з традицією, але прагнуть запалити її новим духом, духом модерної західної цивілізації.

Закінчуючи цю систематизацію філософської думки Китаю, не можна заперечити факту, що в практиці орієнталісти це ідеалісти, а окциденталісти це синонім матеріалістів.

Бібліографія :

- O. Briere, S. J. "Les Courants philosophiques en Chine depuis 50 ans 1898 — 1950", 1949, Shanghai. F. A. Praeger, New York.
 Arthur Waley — "Three ways of thought of ancient China", 1956 Doubleday, N. Y.
 J. Hartneck — "History of philosophy", 1973.
 N. W. Ross — "Three ways of Asian wisdom", 1966, Simon & Schuster, N. Y.
 Henry Thomas — "Biographical encyclopaedia of philosophy", 1965, Doubleday, N. Y.

Б. Казанівський

МОЛОДЬ – ВЕЛИКА СИЛА

Молоде покоління на Західній Україні під польською окупацією між першою і другою світовими війнами виростало в особливих умовах, які у великій мірі позначилися на якості характеру і духовості української молоді.

Програна війна 1917-20 рр. болюче відбилася на почуваннях старшого покоління, яке героїчно боролось за волю України, але через недолугість тодішнього провуду, в більшості перейнятого ідеями соціалізму, втратило віру у відновлення в скорому часі української державності. Лише невелика частина колишніх вояків українських армій пішла на шлях революційної боротьби з окупантами в рядах УВО. УВО мала великий вплив на доростаюче покоління, яке не пішло по лінії соціалізму, а знайшло власну ідеологію — український націоналізм. На Шевченковому „Кобзарі” виховався і Микола Міхновський, книжка якого „Самостійна Україна” захопила передову молодь. Писання Д. Донцова ідеологічно оформили український націоналізм, завершенням якого в організаційній площині стала Організація Українських Націоналістів (ОУН).

Старше покоління вважало, що під час Визвольних Змагань український народ зазнав великих жертв і що дальша боротьба революційними методами недоцільна. Це була опортуністична постава більшої частини української інтелігенції, яка створила легальні партії і робила те, що дозволяли закони окупанта.

Молоде покоління сприйняло жертви крові українського народу як речі необхідні, коли йдеться про визволення з національного поневолення і створення власної держави. Молодь, хоч критикувала провід Визвольних Змагань, шанувала і високо цінила жертвенність українських вояків, які вмирали за волю України. Вшанування героїв Маківки, Крут — це були перші нелегальні святкування націоналістичної молоді після Першої світової війни. Націоналісти в день пошанування героїв Крут цілий день голодували, щоб цим продемонструвати свою готовість в разі потреби, віддати

своє життя в боротьбі за кращу долю України. Молоде покоління вибрало шлях революційної боротьби з орієнтацією на власні сили як найбільш реальну концепцію визволення.

Щира любов молоді до знедаленої України, молодечий запал, глибока віра у визволення свого краю приваблювала молодь в ряди ОУН.

Молодь нічим не цікавилася під польською окупацією так, як політичними судовими процесами, на яких позначався характер ОУН, хоч на тих процесах виносило тяжкі вирок, а то й кару смерті. Все це молоді не відстрашувало, а, навпаки — ще більше тягнуло до ОУН. Хто переживав страту Данилишина і Біласа, той знає, який вплив мала смерть цих двох юнаків-героїв на ідейно-духове переродження українського загалу навіть в найглухіших закутках Західньої України. Відвага Миколи Лемика, який пішов виконати атентат на московського консула у Львові в 1932 р., щоб цим виявити протест проти зорганізованого Москвою голоду в Східній Україні, запалила молодь ще більшою ненавистю до московського окупанта. Неповнолітній юнак свідомо ішов на смерть. Атентат, виконаний Лемиком, засвідчив солідарність українського народу, який століттями був поділений кордонами.

Молодь того часу не тільки критикувала старше покоління, головно державний провід, який був політично невідготований, ішов манівцями за чужими ідеями соціалізму, на місце старих ідей вона ставила нові, націоналістичні ідеї, на місце орієнтації на сусідів висунула концепцію орієнтації на власні сили. Таким чином молодь ставила перед народом реальні вартості, за які боролася і гинула. Це давало їй насагу і динаміку. Тільки такі молоді люди, сповнені великих задумів та незламної віри, могли створити ОУН, пізніше й УПА, яка під час Другої світової війни билася і проти червоного і проти брунатного окупанта.

На чолі Крайового Проводу ОУН стояли люди віком 24-25 років, а в обласних проводах були провідники ще молодші. Оцінюючи організаційну і політичну вартість революційної ОУН з перспективи майже півстоліття, мусимо об'єктивно ствердити, що молоді члени КЕ ОУН на чолі з сл. п. Степаном Бандерою (який, перебираючи пост Крайового Провідника під кінець 1933 р., мав всього лише 25 років) своєю працею і боротьбою поклали міцні основи під революційні змагання і визначили напрямні визвольної політики.

Молодь того часу не тільки боролася, але й мала великі осяги в організуванні власних націоналістичних журналів та газет. Виростали молоді поети, журналісти, політики, які розвивали концепції визвольної політики, стратегію боротьби і вміли свої погляди оборонити на кожному форумі. Молодь у своїй критиці була конструктивною: що недобре — відкидала, а на це місце ставила свої ідеї і їх реалізувала, за них боролася і в потребі гинула.

Немає нічого гіршого в житті народу, як бездіяльність і політична порожнеча. Тоді народ позбавлений ясної мети та організованого проводу, який вказував би шлях, як цю мету досягнути.

Отже, молодь не руйнувала надбань старшого покоління, а тільки відкинула його методи політичної роботи, залишивши основну ідею української державности, як головний постулат своєї дії. Молодь виразно поставила перед народом ідею і вказувала шлях до її здобуття.

ОУН і УПА своєю жертвенною боротьбою чинно доказали, що за волю України можна боротися успішно навіть з такими потугами, як московська імперія і гітлерівська Німеччина. І жертви, що їх поклали ОУН-УПА в боротьбі за волю України, були не даремні: вони колись запалять до боротьби весь народ, зірвуть його до всенародної революції.

Процеси революції охоплюють всі ділянки національного життя, поширюються на всі поневолені Москвою народи і розвалюють московську імперію.

Невдача з року 1918 не сміє повторитися, коли несвідомі люди говорили: „моя хата скраю...” Народ наш призначений Москвою на тотальне знищення не тільки в його куль-

турних і національних виявах. Тож він або боротиметься до остаточної перемоги, або марно і безславно загине. Якщо хтось хоче вказувати на „золоту середину”, яку проповідують советофіли, на УССР, то це — підле, рабське служіння ворогові. А рабське служіння допроваджує до крайнього ідейно-духового зубожіння, у висліді якого наступає смерть національної субстанції. В умовинах московської окупації народові найбільш буде зрозумілою перша точка Декалогу українських націоналістів, прийнятого ще 1929 р.: „Здобудеш Українську Державу або згинеш в боротьбі за неї”. Чи може хтось сьогодні поставити крапку тезу визвольної політики? Ні, боротися і вибороти, або — згинути.

В Україні треба витворити таку ситуацію, щоб московські зайди почували себе як у непривітній чужині, щоб одинцем не могли ходити, щоб з-поза кожного рога чигала на них смерть.

Месником за кривди рідного народу були Микола Лемик, Юрій Березинський, Мацейко і тисячі інших. По вбивстві московського консула у Львові всі московські амбасадори у вільному світі потерпали за свою шкуру.

Характер, притаманний молоді, не змінився, навіть у тієї, що виростає поза межами України. Головне, щоб існувало сильне і діюче ядро, тобто Провід, що молодецьку енергію і насагу спрямовує у відповідному напрямі, ставить молодь там і тут на фронт боротьби з ворогом.

ПЕРЕГЛЯД КАНОНІВ СХІДНОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Радіовисячання „Голос Америки” 19 березня ц.р. повідомила, що в Римі відбувається Конференція патріархів, кардиналів і митрополитів Східної Католицької Церкви. Папа Павло VI, відкриваючи її, з'ясував завдання цієї конференції. Він заявив, що конференцію скликано, щоб переглянути канони Східної Католицької Церкви, відкинути маловажні обряди та відчистити обряди цієї Церкви від малозажного несуттєвого.

Яке становище до пропозицій папи займуть церковні достойники Східних Католицьких Церков не відомо, однак італійська та австрійська преса негайно відгукнулася на ці реформаторські пляни папи, підкреслюючи, що у випадку схвалення згаданих пропозицій папи більшість вірних, цілими парафіями покине Рим і з'єднається з Православною Церквою.

В. С-ко

ЗНОВУ „КУЛЬТУРНА РЕВОЛЮЦІЯ” В КИТАЇ

Китайці вміють зберігати таємниці. На Заході сушили собі голови, які рішення прийнято на X з'їзді китайської комуністичної партії у серпні місяці і аж тепер світ із здивуванням довідується з пекінського офіційного радіо, що там підготовляються відновити „культурну революцію” 1966-1969 років, яка потрясла була економіку країни і цілковито розхитала її адміністративний і партійний апарат.

Цим часом найбільшими „ворогами народу” проголошується колишнього заступника „головного президента”, Лінь Піяо, який, тікаючи з Китаю до Совєтського Союзу, згинув був в авіаційній катастрофі, не здійснивши свого пляну — повалення режиму Мао Тсе-тунга, і... філософа Конфуція, який намагався 2500 років тому повернути в Китаї рабство.*) Для психології європейця це речі незбагненні. Навіть Сталін не додумався (як це представив у своїй сатиричній сцені Солженіцин) судити князя Ігоря, як „зрадника батьківщини”, який „перекинувся до половців, щоб потім з ними коляборувати. Тепер Лінь Піяо посмертно закидають, що він хотів реставрувати в Китаї капіталізм, і замовчують, що він хотів відновити „дружбу” з Москвою.

Відновлення „культурної революції” здається європейським обсерваторам тим дивнішим, що Москва стягає на совєтсько-китайський кордон щораз нові дивізії і озброєні атомовими стрільними батареї, а на Близькому Сході докладає всіх зусиль, щоб через Червоне море прорватися в Індійський океан і в такий спосіб оточити Китай із суходолу і з моря.

Перші прояви „культурної революції” дали себе знати через радіопропаганду, ведену в досить поміркованому тоні, але тепер знову після п'яти років перерви скликаються масові мітинги, на яких виклинається двох „монстрів” і „демонів” Лінь Піяо і Конфуція, на стінах домів розліплюється тисячі плякатів і розпа-

люється серед молоді гістеричні націоналістичні настрої. Партійний офіціоз „Народня Газета” на цілій сторінці проголосила „масовий рух, заініційований і особисто керований нашим великим вождем, президентом Мао”. — „Бойові барабани б'ють і гармати ревуть!” — лунає з усіх радіоголосників. — „Битва між тими, хто хоче йти вперед, і тими, хто хоче йти назад, триває!” Головними ворогами, проти яких ніби спрямована „культурна революція”, є „ревізіоністи” і „колишні буржуї”, що, мовляв, намагаються розкласти морально молодь, поширюючи серед неї порнографічні книжки і журнали.

Всі ці події виразно позначаються на зовнішній політиці Китаю. Від часу візиту д-ра Кісінджера у Пекіні в листопаді минулого року жадного поступу в нормалізації американсько-китайських відносин немає. Голова китайської місії в Америці виїхав з Вашингтону три місяці тому. Відношення до чужинців збоку населення і урядовців дедалі гіршає. Вже трапилось кілька випадків, коли роз'юшена товпа кинулась бити групу французів, прийнявши їх за „совєтських шпигунів”.

Китайська преса щораз гостріше критикує „культурний обмін” з капіталістичними країнами. Європейську музику, яку недавно представляли в Китаї три чужинецькі оркестри, рішуче заборонено виконувати китайським музикантам. Таке саме відношення підкреслюється супроти європейської літератури і мистецтва.

Ніхто фактично не знає, що криється поза тіннями Лінь Піяо і Конфуція, і чи є вони дійсні цілі, проти яких спрямована „культурна революція”. Проте, ця революція, як це вже виразно видно, вимагає живих жертв, передусім серед військовиків, які радикальними заходами приборкували були „хунвейбінів”, що в дураських ковпаках водили по вулицях партійних достойників, примушуючи кагаться в незнати яких злочинах. Чи не помста це на тих генералах, які здушували тоді ексцеси „культурної революції”? Вже відомо, що цілий ряд командувачів військових округ перенесено до

*) Про філософію Конфуція можна довідатися з зміщеної в цьому і попередніх числах „Вісника” статті „Китайська філософічна думка останніх десятиріч”.

інших округ на нижчі пости.

Дехто припускає, що зміна прагматичної політики Пекіну є ніби посередньою атакою на Чжоу Ень-ляя, поміркованого прем'єра і ніби майбутнього наступника 80-літнього Мао. Чи не підозрюють його в просоветських симпатіях, які він може виявити в своїй зовнішній політиці після смерті Мао Тсе-тунга? Теоретично все в Китаї можливе. І у далекосяглих калькуляціях не виключене замирення поміж Китаєм і ССРСР, що було б для західного світу найбільшою загрозою. Чи пересунення в останньому часі Чжоу Ень-ляя „наліво” не є хитрим маневром, щоб приспати увагу „ортодоксальних членів Політбюро Ванг Гунг-вена і Яо Вен-яна? І чи не слід пояснювати цим загострення відносин із „капіталістичними” країнами?

Як дотепер, позиція Чжоу Ень-ляя досить міцна для того, щоб не дати себе захитати. І чи не є його ціллю „культурною революцією” ще більше скріпити контроль над партією та урядовим апаратом, не дати бюрократам глибше запускати своє коріння. Бож не дарма в постійній критиці Москви китайська пропаганда як найбільший гріх советського режиму закидає йому бюрократизацію і брак революційності.

Китайський сфінкс з усмішкою хунхуза пильно розглядається на північ, південь та захід, тримаючи за спиною „Капітал” Маркса і ленінські „Твори”. І може вже аж не такою абсурдною є плекана в нетрях китайської компартії гіпотеза про відновлення „приятелів” Пекіну і Москви, щоб підбити увесь світ, а потім розправитися з „білими дияволами”, як називають китайські націоналісти москалів. Чи не зависне над світом „жовта небезпека?”

Москву і Пекін, їхню зовнішню політику, не можна розглядати окремо. І не вільно забувати, що московські і китайські націонал-шовіністи є рівночасно комуністами, що належать до взаємнопоборюючих марксістських сект.

**ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАИ ПОРАДЬТЕ ІМ,
ЩОБ ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

Трагедія визначного мистця

Для Сергія Параджанова Київ і Єреван були рідними містами. Він був вірмен, а Єреван — столиця Вірменії. З Києвом в'язали його друзі-українці і кіномистецтво. Це він у 1965 році поставив фільм „Тіні забутих предків”, екранізувавши повість Михайла Коцюбинського. Цей фільм був відзначений найвищими нагородами на міжнародних фестивалях у Мардель-Плято, в Римі, в Салоніках і першою нагородою на Всесоюзному фестивалі в Києві. У 1969 р. він створив ще один шедевр „Саят-Нова” — симфонію барвистих новель про вірменського поета середньовіччя.

Леонард Гендлін, недавній емігрант з ССРСР, який добре знав Параджанова і інших українських режисерів, пише, що Олександра Довженка змушували кілька разів переробляти фільм „Мічурін”. Він помер в кінопавільйоні „Мосфільму” від удару серця. Така сама доля спіткала Ігоря Савченка з його фільмом „Богдан Хмельницький” — він нагло помер перед кіноапаратом. Талановитий режисер Григорій Чухрай жив із своєю дружиною і сином надголодь... у ванній кімнаті. З його фільму „Баяда про солдата” вирізали всі місця, де він представляв гірку долю повесного інваліда.

„Тіні забутих предків”, — сказав Леонардо-ві Гендліну Параджанов, — приніс славу советській кінематографії. Мені здавалось, що для моєї творчості прийшли, нарешті, золоті дні”.

У 1972 році Параджанову приділили в Києві мікроскопічне мешкання. „Тут падало з тьмяних жарівок слабке світло на розвішані по стінах ікони. Його настільною книгою була Біблія. Він мріяв екранізувати „Фавста” Гете і „Божественну комедію” Данте. Його запрошували до Америки, Англії, Франції, Італії, Японії... Але його нікуди не пускали, бо він, не кричачись, заявляв, що советське кіно, живопис, література гинуть в конвульсіях. У нас така сама „культурна революція”, як в Китаї, заявляв він. — „І я не боюсь цього казати”.

17 грудня м. р. Сергія Параджанова арештували агенти КГБ. Тепер його збираються перевести з київської тюрми до Інституту психіатрії ім. Сербського в Москві, звідки мало хто виходить на волю.

ДО 160-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

ПРЕДТЕЧА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Визначного романтика, співця давньої слави України, вченого і поета, чиї твори мали широкий відгомін далеко поза українськими землями, Амвросія Метлинського називають не без підстав предтечею Тараса Шевченка. Славний попередник Великого Кобзаря виступив трохи раніше зі своїми творами і започаткував теми, які розвинув і підніс на недосяжну височінь Шевченко.

Народився Амвросій Метлинський 1814 року в зубожілій шляхетській родині на Полтавщині і одержав добре національне виховання. В дитячих роках старенька бабуся часто розповідала йому народні казки, співала пісні, збуджувала в серці дитини любов до рідної мови і народу.

„Вона мене кохала, піснями пеленала, рідним словом кормила, рідної мови вчила”, — писав згодом Метлинський у вірші „Бабусенька”.

Під керівництвом Михайла Макаровського, автора відомих свого часу поем „Наталія або дві долі разом” і „Гарасько або талан в неволі” Метлинський скінчив народню школу в Гадячому, а далі гімназію в Харкові і вступив до Харківського університету. Мешкаючи під час університетських студій у проф. Петра Гулака-Артемівського, він своєю любов'ю до науки і захопленням слов'янськими мовами звернув на себе увагу професора, який оцінив його працьовитість і щиро ним зацікавився.

Бивчаючи літератури слов'янських народів, молодий студент особливо цікавився творами польських поетів — представників так званої української школи — Мальчевського, Гоцинського, Залеського, що змальовували красу українських степів і заглиблювались у минуле України. Під враженням цих творів Метлинський зайнявся вивченням рідного фольклору, почав записувати народні пісні і досліджувати їх, як справжній романтик, сповнений бажанням зберегти для нащадків „одно з перших, найчистіших джерел великої поезії”.

Поруч з тим Метлинський розгорнув і ори-

гінальну творчість, пишучи за зразками польських та німецьких поетів, які спирались у своїх віршах на власну народню творчість, і своїми творами здобув собі славу найбільшого ліричного поета перед Шевченком.

Наслідуючи своїх попередників Петра Гулака-Артемівського та Левка Боровиковського, Метлинський найближче з усіх тогочасних українських поетів підійшов до західної романтики, став одним із найвизначніших творців українського романтизму, співцем минувшини України, переймався чимраз більшою любов'ю до рідного краю. Беручи багато матеріялів з поетичних творів поляків та німців, Метлинський надавав їм яскравого українського забарвлення, так що ці поезії виходили цілком оригінальними.

Збірку поезій „Думки і пісні та ще дещо” Амвросій Могила видав у 1839 р. в Харкові, вмістивши в ній, крім оригінальних творів, також переклади чеських, словацьких, сербських, польських і німецьких народніх пісень. До своєї збірки взяв він епіграф з народньої пісні „Ой у полі могила з вітром говорила”, звідки й пішло його літературне ім'я.

У своїх творах змальовував Метлинський визвольну боротьбу українського народу, героїзм козаків, зрошені кров'ю борців за волю України степи, високі могили — місця вічного спочинку поляглих героїв Січі, зобразив церкву, в якій молились запорожці, постаті гетьманів, кобзарів і бандуристів.

У поезії „Гетьман” Метлинський в яскравому пляні зображує, як гетьман, свідок колишньої слави, встає з могили і прислухається до того, що діється в рідному краї.

На сторожі моє вухо!

А все тихо, а все глухо!...

каже гетьман і далі завважує:

Вже край втихомирився:

Чую — од моря до моря

Не пахне вже ворога дух.

Немає вже ворогого трупу...

*Як на гробовищах в ніз глуху,
Де смерть вже розсипала в пух,
Вже гую тихо од моря до моря.*

В іншій поезії „Степ” Метлинський наводить розмову батька з сином у степу серед ночі:

*Чи знаєш, хлопче,
Який степ твої коник топче?
Хто тут бився, степом мзався,
Хто тікав, кого лякався?
Чи знаєш, гні це могили? —*

питає батько і оповідає синові про дні давньої слави:

*Колись, мій сину, ми тії могили
Трупом та трупом нагнляли;
Колись, мій сину, ми в тії могили
Злих ворогів, було, спати клали...*

Згадками про минуле України сповнені теж поезії „Підземна церква”, „Рідна мова”, „Спис”, „Чарка”.

Героєм поезії „Смерть бандуриста” виступає старий дід з бандурою, який тужить за рідною мовою і піснею, що вже завмирають. Але у своєму серці плекає він надію на відродження рідної пісні:

*Може й пісня з вітром ходитиме,
Дійде до серця, серце палитиме;
Може й бандуру ще дехто угує,
Й серце зане і затоскує...
І бандуру і мене
Козаженько спом'яне.*

Загибель бандуриста супроводиться описом бурхливої стихії Дніпра, яка є втіленням невідрадної сучасності. Помер бандурист, замовкли струни, але „пісня по миру літає”.

Гаряча любов поета до рідного краю особливо виразно виявилась у вірші „Розмова з покійниками”, де він каже:

*А зі мною... ненька розмовляла,
Ненька, ненька старенька, рідна Україна,
І до мене промовляла, мов до сина!
Веселенька, жалібненька сміється, ридає,
А серце до матері так і припадає.*

Гостро засуджує Метлинський відступництво, зречення рідної мови і національних традицій. У поезії „Зрадник” він пише:

*Хто тебе, родино, рідний зневажає,
Хай той на гужині серця не має,
Та щоб до кого в горі притулитися,
Та щоб було з ким горем поділитися.*

У вірші „Козача смерть” Метлинський знову подає образ старовини і шкодує за славним минулим, яке заступило сучасне тяжке життя:

*Де недавно козак гомонів,
Його кінь тупотів,
Як на ерага козак налітав,
В нього спис запускав,
Там тихо по білому степові сивий
Туман розлягається...
Ясний місяць то із-за хмари погляне,
То в хмару ховається.*

На тлі хмурого краєвиду поет змальовує смерть козаків:

*Чуєш, як вітер засвистав, загомонів?
Плаже-оплакує козаків, своїх братів?
Кості по степах в пісках ховає,
Пісню поминальну співає...*

Написана під впливом німецького поета Улянда, ця поезія звучить краще, ніж німецький оригінал „Ді штербенден Гельден”.

Сумні побутові образи селянського життя виводить Метлинський у віршах „Шинок”, „Старець”, „Дитина-сиротина”, боронить стародавні патріархальні традиції в поезіях „Самотні співці”, „До вас”, „До гостей”. Його вірші звучать похмуро і зображують ніч та могили, розкривають сум і тугу за минушиною:

*Ні! Крик — то ще не крик, який угує вузо
І до якого мир привик.
От то страшніший крик, як тихо, глухо
Замовк язик, бо в серці крик, —*

пише Метлинський у вірші „Гулянка”.

**

Деякі проблески пожвавлення українського національного життя в 1838 році — викуплення на волю Тараса Шевченка, дозвіл царського уряду по виході в Галичині „Русалки Дністрової” друкувати переклад розвідки І. Могилянського „О руським язичку” та працю М. Максимовича „О руським язичі” збудили в

Метлинського надії на можливість розвитку національної культури під московським пануванням і обумовили його хвалебні вірші на честь царя Росії, подібно, як у Квітки-Основ'яненка, Боровиковського і Гребінки.

Скінчивши університет, Метлинський працював спочатку як бібліотекар, а в 1843 р. старанням Гулака-Артемовського став помічником професора у Харківському університеті. В 1843 р. він пише наукову працю „Розмова про справжнє значення поезії”, за яку зазнає лютого нападу великодержавного критика, відомого ворога української літератури Вісаріона Бєлінського, знаного своїми нападами на Гребінку, Шевченка, Щоголева. Бєлінський писав, що „в цій „Розмові” можна знайти все, що завгодно, крім справжнього значення поезії, і назвав романтизм „світом чужим усякій дійсності, населеним всілякими примарами”.

В 1849 р. Метлинський видав альманах своїх і чужих творів „Южный русский сборник”. У 1854 р. поет перебуває в Києві, де викладає в університеті. У своїй докторській дисертації „Погляд на історичний розвиток теорії прози і поезії” (1850) він поєднав симпатії до естетики класицизму і романтизму. В 1854 році Метлинський, як етнограф видав збірник „Народные южнорусские песни” з власними і чужими записами українських народніх пісень. Того ж року він повернувся до Харкова і далі викладав в університеті. В домі Метлинського збиралась молодь, співала українські пісні, слухала спів і гру бандуристів.

1858 року Метлинський тяжко захворів, поїхав на лікування до Женеві і до Криму, але невилікувався і 23 червня 1870 року помер у Криму.

Творчість цього обдарованого поета мала свій відгомін у літературах інших слов'янських народів. Деякі його поезії перекладено на чеську мову. Їх відгомін пролунав у творах Шевченка.

„Для українського письменства Метлинський прислужився тим, що ввів до нього нові мотиви, нові настрої і збагатив українську літературну мову”, — писав відомий літературознавець Володимир Радзикович.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ООЧСУ В ЙОНКЕРСІ

29 грудня 1973 р. відбулися річні Загальні збори 11-го Відділу ООЧСУ в Йонкерсі. Збори відкрив голова п. Лев Футала, привітавши присутнього на зборах голову Головної Управи проф. Івана Вовчука, представників місцевих товариств і організацій та членів Відділу. Зборами проводила президія в складі: Мирона Климка, Михаїла Бурчака та Володимира Козицького. Після прийняття програми нарад промовляв проф. Іван Вовчук. Він схарактеризував ситуацію в системі ООЧСУ, в загальногромадському та суспільному житті, ситуацію у світі і дійсність в Україні.

Численні привітання надійшли від місцевих товариств і організацій.

Секретар С. Гаврилюк звітував про діяльність секретаріату, М. Сидор — про фінансовий стан, за культурно-освітню та імпрезову працю Б. Вітюк.

У Йонкерсі нема Відділу УККА, тому Управа ООЧСУ має для справ УККА окремого референта М. Пашкевича, який звітував про цю ділянку праці.

Уступаючий голова Відділу п. Л. Футала у звіті сказав, що 1973 рік проходив у відзначенні 100-річчя НТШ, 40-річчя голодової облоги України та 30-річчя АБН. Члени Відділу брали живу участь у підготові великої демонстрації у Вашингтоні 26-го травня. З Йонкерсу спільно із О СУМА та іншими Організаціями УВФ вислано 2 автобуси учасників цієї демонстрації. Брالی участь у демонстрації, організованій ОУ-ВФронту в Нью Йорку 17-го червня з приводу приїзду Брежнєва. Включилися в демонстрацію 23 вересня, яку організував Об'єднаний комітет українських американських організацій Нью Йорку.

Знаменною подією з 1973 р. були відвідини Патріарха УКЦеркви Блаженнішого Кир Йосифа. Громадський комітет для привітання Їх Блаженства у Йонкерсі очолював голова Відділу ООЧСУ Лев Футала. З цієї нагоди зібрано понад дві тисячі доларів на Фонд Блаженнішого.

Управа була ініціатором створення комітетів для відзначення Свята державности і соборности, Листопадового свята та річниці УПА. Створено Комітет для вшанування концерту мистецьких ансамблів з Англії — хору „Гомін” та танцювального ансамблю „Орлик”. Ансамблі відвідали Йонкерс 26 березня 1974 р.

В доповіді ООЧСУ відкрито читально. Влаштовано доповіді на теми зовнішньої і внутрішньої політики, доповіді, присвячені подіям в Україні. Доповідачами були д-р Володимир Савчак, мгр Іван Базарко, ред. Вячеслав Давиденко та письменник Микола Понеділок. Управа була спонзором оперного ансамблю з Нью Йорку, який поставив оперу „Запорожець за Дунаєм”.

За контрольну комісією звітував мгр Святослав Коцибала, ствердивши активність Управи у всіх ділянках праці. На внесок голови КК мгра С. Коцибали уділено абсолютного уступаючий Управі.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ЩАДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ!

**УКРАЇНСЬКА
ЩАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА „ПЕВНІСТЬ”
у Чікаго**

платить чвертьрічно високі відсотки від ощадностей,
а саме: 5¼% від звичайних щадничих конт,
6¼% до 7% від щадничих сертифікатів
у річному відношенні.

Кожне щадничеkonto забезпечене Федеральною Урядовою Агенцією F. S. L. I. C. до суми 20,000.00 доларів.

Спілка уділяє позики на купно домів (моргеджі), приймає рахунки за газ, електрику, телефон і воду, видає чеки, грошові перекази (моні ордери) та подорожні чеки.

Користайте з вогнетривалих скриньок за низькою оплатою для переховування документів чи інших вартісних речей!

Спілка оплачує кошти поштової пересилки, тому

ЩАДІТЬ ЧАС!

КОРИСТАЙТЕ З ПОШТОВИХ ПОСЛУГ!

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО НАС З ДОВІР'ЯМ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ!

Години праці:

Понеділок 9-3 по полудні
Вівторок 9-3 і 6-8 вечером
Середа — закрито

Четвер 9-3 по полудні
П'ятниця 11-8 вечером
Субота 9-1 по полудні

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

932-36 N. Western Ave.

Chicago, Ill. 60622

Tel.: (312) 772-4500

На внесок голови Номінаційної комісії, п. Романа Глушка, обрано нову Управу в такому складі: голова — Лев Футала, заст. голови і реф. зовн. політики — Михайло Бурчак, секретар — Андрій Гаврилук, касир — Андрій Стахів, реф. внутр. політики — мгр Лев Кокодинський, орг. реф. і делегат до УНДому — Володимир Щур, культ.-осв. та імпрезовий реф. — Богдан Вітюк, реф. УККА — Михайло Шашкевич та Теодор Корінь, реф. преси й інформації — Мирослав Климко, кольпортер видань — Теодор Шагай, делегати до УНДому — Павло Микитин і Петро Русинко, господарській реф. — Йосафат Дудар. Контрольна комісія: мгр Святослав Н. Коцибала — голова, члени — Дмитро Івасюта та Осип Щур.

**ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДШЕВВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ. УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ.

Майно кожного вкладчика чи позичковця забезпечене.

Приймає ощадності і платить 5¼% дивіденди.

Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення до 2.000 дол.

Адреса:

**SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT
UNION**

301 Palisade Ave.
Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

ЗАМОВНИЙ ЛИСТОК

Прошу вислати на мою адресу журнал „Вісник ООЧСУ”. Річну передплату в сумі 6 (шість) доларів вислаю (вишлю).

Підпис (ім'я і прізвище):

Адреса:

.

(Із зазначенням „зін коду”)

Писати друкованими буквами латинкою.

ЗАБОРОНИЛИ СВЯТКУВАТИ РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА

Цьогорічні відзначення роковин Тараса Шевченка, заплановані на 9 березня, у Києві і у Львові не відбулися. Святкувати заборонили партійні органи, внаслідок чого студенти влаштували демонстрації. Серед студентів проведено численні арешти. Очевидці твердять, що останнім часом молоді українці демонстративно виявляють свою національну ідентичність. Це видно, зокрема, в уживанні української мови.

В лютому ц. р. переведено численні арешти серед священників західних областей України. Арештованим закидають поширювання молитовників та виконуваних душпастирських обов'язків згідно з обрядом забороненою владою Української Католицької Церкви. Сімох священників засуджено на довічне ув'язнення.

КУБАНЬ ДОМАГАЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКИХ КНИЖОК

Кубань, що залишилася поза межами УРСР і позбавлена власних українських видавництв та шкільництва, все таки не втрачає свого українського обличчя і при різних нагодах її населення домагається тіснішого культурного зв'язку з материком — Україною.

Під час Декади української книжки в Краснодарі українські книжки користувалися „надзвичайною популярністю”.

ВІЛЛІ БРАНДТ І РОЗА ЛЮКСЕМБУРГ

У Західній Німеччині випущено недавно поштову марку пам'яті Розі Люксембург, провідної німецької комуністки, приятельки Карла Лібкнехта, розстріляної 15 січня 1919 р. після невдалої спроби комуністичного перевороту в Берліні. Вона і Лібкнехт були засновниками німецької комуністичної групи „Спартак” у 1917 році. У ворожих до канцлера В. Брандта колах випуск за його дозволом марки з портретом Р. Люксембург розглядають як доказ його і інших соціал-демократів таємної приналежності до комуністів. Дехто трактує це як бажання Віллі Брандта догодити Москві в період „відпруження” між Сходом і Заходом.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

„ДІСНІСТЬ І НАША ПРАЦЯ В НИЇ”

Це тема, яку виголосив голова Головної Управи ООЧСУ, проф. Іван Вовчук на конференції Організацій Українського Визвольного Фронту в Сиракюзах, 15 грудня м. р.

На конференції були заступлені Відділи ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ і Осередки СУМА з таких міст: Ютика, Боффало, Рочестер і Сиракюзи.

Доповідач говорив про відтворення замираючої громадської думки на Україні, про остаточний духовий зв'язок з рідними землями, про шкідливість класового поділу, про небезпеку ерозії інтелектуальних сил, про неслухняність відполітизації української громади, про обов'язок прославлення 500 жінок з Кінгірі, про 30-ліття УГВР та про 50-ліття смерті М. Міхновського, про розвиток націоналістичної думки. Доповідач підкреслив, що українське жіноцтво, згуртоване в ОЖ ОЧСУ, добре відгукнулось у 25-ту річницю оборони людських прав, яку то акцією перевела і очолювала голова мгр Уляна Целевич.

Доповідача доповнювали: проф. д-р Микола Богатюк і мгр Уляна Целевич.

У дискусії забирали слово: Б. Мороз, М. Лисак, М. Свідерський, проф. В. Рабій, Т. Михаськів.

Конференція намітила ряд важливих завдань у майбутньому. Увечері проф. Іван Вовчук мав доповідь для ширшого громадянства.

Б. Г.

ЗАСУДЖЕНО НА СМЕРТЬ СТЕПАНА ПАНАСЮКА

Газета „Радянська Україна”, з 26 березня опублікувала репортаж свого кореспондента М. Хоружевського „Таке не прощається” про судову розправу над кол. членом українського збройного підпілля 40-их і 50-их років Степаном Т. Панасюком, відомим в підпіллі, як твердить советський кореспондент, під прізвиськом „Вишня”.

Згідно з інформаціями советської газети, Степана Панасюка „знайшли чекісти у Джанкойському районі Кримської області. Там він працював теслярем у колгоспі. Судити його у відкритому засіданні виїзної сесії Волинського обласного суду привезли до села Седлице, Старовижівського району на Волині, де він „чинив злочини”. С. Панасюк був членом ОУН за часів німецької окупації, а по відступі німців брав активну участь у протисоветській збройній боротьбі. На суді обвинувачувано його у вбивствах видатних комуністів. Діяв він у групі Миколи Єденця, (псевдо „Вовк”).

Газета інформує, що „суд виніс справедливий вирок — найвищу міру покарання”, тобто що С. Панасюка засуджено на смерть.

ЗАПОРОЖЦІ КОРИСТУВАЛИСЯ РАКЕТАМИ

У збірнику Академії Наук СРСР „Из истории авиации и космонавтики”, (випуск 17-18), де надруковано праці вчених СРСР, ЗСА, Франції, Зах. Німеччини, Туреччини, український дослідник С. Кузьменко вмістив статтю „До історії ракетної справи на Україні”. Він твердить, що ракетами послуговувалися запорожці вже 1516 р. Про своєрідні ракети запорізьких козаків писали Е. Лясота (1594) і французький дослідник В. Боллян (1610-1673).